

Sarianne Mylläri

YHTEISÖLLISYYS KYLÄYHTEISÖSSÄ

Noppalaasuus on ihmisiä yhyristävä asia

Opinnäytetyö

Kevät 2014

Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosko 17D

”Moomma sitä ylpiää, muttei rehevää,

kotokylästämmä onnellista kansaa.

Peliättää jotta oomma katuavaa luonnonvaraa, me, tavalliset maalaaset,

jokka viä elämmä jalaat maas.

*Pienen kyläkoulun oppilahista tuloo vahavoja ihmisiä maailmaa vastahan,
niiren on pitäny nähärä vaivaa vähä enemmän jo pienestä asti ittensä etehen.*

Pienistä kylistä on hyvin monet lähteny ja pärjännny paremmin,

on saatu suuria persoonia jotka vaikuttaa monien elämähän,

enimmäkseen hyvis asioos.”

Maire Loppi

Ilmajoen Nopankylästä kotoisin oleva murrekirjailija (Loppi 2012,12.)

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Koulutusohjelma: Sosiaalialan koulutusohjelma

Suuntautumisvaihtoehto: Sosionomi AMK

Tekijä: Sarianne Mylläri

Työn nimi: Yhteisöllisyys kyläyhteisössä - Noppalaisuus on ihmisiä yhyristävä asia

Ohjaaja: Mirva Siltakorpi

Vuosi: 2014

Sivumäärä: 72

Liitteiden lukumäärä: 2

Tämä opinnäytetyö tarkastelee Ilmajoen kunnassa sijaitsevan Nopankylän asukkaiden kokemuksia yhteisöllisyydestä. Tavoitteena oli saada tietoa siitä, miten yhteisöllisyys ilmenee ja millainen merkitys sillä on tässä kyläyhteisössä. Tarkoitus oli myös saada selville kokevatko kylän asukkaat sosiaalisen pääoman taustalla vaikuttavia asioita kuten keskinäistä luottamusta ja me-henkeä. Opinnäytetyöllä selvitettiin myös millaista yhteistoimintaa kyläläisten kesken on ja miten he sen kokevat.

Opinnäytetyön teoreettisen viitekehyksen keskeisiä käsitteitä ovat yhteisö, yhteisöllisyys ja sosiaalinen pääoma. Tutkimus toteutettiin laadullisin tutkimusmenetelmin ja aineiston keruumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Teemahaastatteluun osallistui kahdeksan Nopankylän asukasta.

Keskeisenä seikkana tutkimuksessa nousi esiin yhteisöllisyyden merkitys kyläläisten asuinviihtyvyydessä. Yhteisöllisyys ilmenee yhteistoimintana, naapuriapuna ja luottamuksena. Kyläläiset kokevat yhteenkuuluvuuden tunnetta, jossa jaetaan yhteinen kulttuuri, arvomaailma ja historia. Kyläläisten välistä yhteisöllisyyttä vähentää nykypäivänä kiire ja sosiaalisten verkostojen lisääntyminen kylän ulkopuolella. Haasteena nousi esiin kylän uusiin asukkaisiin tutustuminen, heidän saaminen mukaan yhteistoimintaan ja kokemaan itsensä Nopankylän kyläyhteisön tasavertaisiksi jäseniksi.

Avainsanat: yhteisö, yhteisöllisyys, sosiaalinen pääoma

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Health Care and Social Work

Degree programme: Degree programme in Social Services

Specialisation: Bachelor of Social services

Author: Sarianne Mylläri

Title of thesis: Community spirit in a village – Being “Noppalaanen” brings people together

Supervisor: Mirva Siltakorpi

Year: 2014

Number of pages: 72

Number of appendices: 2

This thesis deals with the experiences of community spirit among the residents of Nopankylä village in the municipality of Ilmajoki. The objective of the study was to explore the importance of the community spirit and its various manifestations in this village. This study also aimed at finding out how the villagers experience different aspects of social capital such as mutual trust, We-spirit and cooperation.

Significant concepts and themes in the theoretical section of this thesis include community, community spirit and social capital. In the present study qualitative methods were applied and the data was gathered using theme interview. The subjects were eight residents of the Nopankylä village.

The most important finding was how significantly the community spirit affects the residential satisfaction of the villagers. The community spirit manifests itself in cooperation, neighbourly help and mutual trust. The villagers experience the feeling of togetherness sharing common culture, values and history. Today the community spirit seems to be threatened by hectic life style and the expanding of social networks outside the village. Also getting to know new inhabitants and making them feel themselves as equal members of the community present challenges.

Keywords: community spirit, community, social capital

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	3
Thesis abstract.....	4
SISÄLTÖ	5
1 JOHDANTO	7
2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA JA TAVOITE.....	9
2.2 Tutkimuskysymykset ja tavoite	9
2.3 Tutkimuskohde ja yhteistyötaho.....	10
2.4 Aihetta käsitteleviä aikaisempia tutkimuksia	12
2.5 Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys	14
3 YHTEISÖN KÄSITE	16
3.1 Yhteisön ominaisuuksia	16
3.2 Yhteisötutkimuksen kolmijako.....	18
3.3 Yhteisöön kuuluminen	20
3.4 Yhteiskunnan muutokset ja yhteisöt	21
4 YHTEISÖLLISYYS	22
4.1 Yhteisöllisyyden kehittyminen.....	22
4.2 Tämän ajan yhteisöllisyys.....	23
4.3 Heikkojen sidosten sosiaaliset verkostot	25
5 ME-HENKI JA SOSIAALINEN PÄÄOMA.....	26
5.1 Sosiaalisen pääoma- käsitteen erilaiset tulkinnat	26
5.2 Laaja ja suppea näkökanta sosiaaliseen pääomaan	28
5.3 Sosiaalisen pääoman syntyminen	29
5.4 Sosiaalisen pääoman rappeutuminen.....	30
5.5 Luottamus sosiaalisen pääoman tukipilarina	31
5.6 Sosiaalisen pääoman käänköpuolena yksinäisyys	32
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	34
6.1 Aineiston kerääminen	34
6.2 Tutkimusmenetelmän valinta	35
6.3 Aineiston analysointi.....	37
6.4 Tutkimuksen luotettavuuden ja pätevyyden arviointi.....	38

6.5. Tutkimusetiikka	40
7 TUTKIMUSTULOKSET	42
7.1 Taustatiedot	42
7.2 Yhteisöllisyys	43
7.3 Sosiaalinen pääoma	48
7.4 Yhteistoiminta	52
8 JOHTOPÄÄTÖKSET	58
9 POHDINTA	64
LÄHTEET	66
LIITTEET	70

1 JOHDANTO

Viihtyisällä asuinympäristöllä on positiivinen vaikutus yksilön hyvinvointiin. Eräs merkittävä tekijä asuinviihtyvyydessä on yhteisöllisyys. Pehkosen (2005, 28) mukaan yhteisöllisyys on vuorovaikutuksellista toimintaa ja perustuu ihmisten välisille verkostoille, joiden ytimessä on keskinäinen luottamus. Luottamuksellisen yhteisöhengen avulla ihminen voi Hyypän mukaan (2005, 20) saavuttaa täydellimmän ihmisyyden, jota kutsutaan myös hyvinvoinniksi. Tällainen hyvinvointi on tärkeimpiä filosofian määrittelemiä päämääriä.

Aiheena yhteisöllisyys on tänä päivänä ajankohtainen, ja erilaiset verkostot ja luottamus kiinnostavat merkittävyydellään myös taloudellisen toiminnan näkökulmasta. Viime vuosina on alettu huomioida yhteisöllisyyden synnyttämän sosiaalisen pääoman vaikutuksia myös taloudelliseen hyvinvointiin. Eri alojen yhteiskunnalliset toimijat käyttävät moniulotteista pääoman käsitettä perusteluina ohjelmissaan. Sosiaaliseen pääomaan liitetty ajatus yhteisön sosiaalisesta tuesta ja sen hyvinvointia lisäävästä vaikutuksesta sopiikin meidän arkielämäämme. (Ruuskanen 2002, 5-6.)

Yhteisöllisyyden kehittäminen ja lisääminen ovatkin olleet viime aikojen päivänpolitiikkaa. Sisäministeri Räsänen (2012) korosti kylien turvallisuussuunnittelun tärkeyttä puhuessaan joulukuussa Hyvinkäällä. Hän totesi kyläläisten turvallisuuden tunteen lisääntyvän turvallisuussuunnittelu-ohjelman myötä. Räsänen piti tärkeänä ihmisten osallisuuden vahvistamista heidän asuinympäristöissään, sekä merkittävänä asiana eri puolilla Suomea toteutettavia hankkeita naapuriavun lisäämiseksi.

Myös Valtioneuvoston periaatepäätöksessä ja Terveys 2015-ohjelmassa (Terveys 2015-kansanterveysohjelma, 2012) on huomioitu arkisten ympäristöjen ja sosiaalisten ominaisuuksien vaikutus ihmisten terveyteen. Merkittävänä asioina mainitaan esimerkiksi ihmisten keskinäinen sosiaalinen tuki, yhteenkuuluvuus ja huolenpito. Valtioneuvosto korostaakin kodin, koulun, asuma-alueiden, vapaa-ajan ympäristöjen ja lähiyhteisöjen merkitystä terveystavoitteidensa toteutumisessa. Ensisijaiset kehittämistehtävät koskevatkin juuri näitä arjen aihealueita.

Sosionomin, arjen asiantuntijan, työn kannalta yhteisöllisyys aihealueena onkin merkittävä. Työkentällä ollaan tekemisissä erilaisten yhteisöjen kanssa, jolloin täytyy ymmärtää niiden toimintaperiaatteita ja kulttuuria. Siten on kykyä luoda ja vahvistaa sellaista osallisuutta ja yhteisöllisyyttä, joka tukee asiakkaan identiteettiä ja lisää hänen hyvinvointiaan. Yhteisöllinen osaaminen onkin eräs sosionomin (AMK)- tutkinnon keskeisistä tavoitteista. (Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto 2012.) Erilaisilla yhteisöllisillä työmuodoilla ja yhteisöllisyydellä näyttäisi tulevaisuudessa olevan yhä enemmän kysyntää sosiaalialalla.

Yhteisöllisyys ja kuuluminen erilaisiin yhteisöihin ovat ihmisen perustarpeita. Hyyppä (2005, 8) on tutkinut yhteisöllisyyden merkitystä ja todennut sen myötä tulevan sosiaalisen pääoman edistävän terveyttä, suojaavan sairauksilta ja antavan mielekkyyttä elämään. Sosiaalinen pääoma, eli yhteenkuuluvuuden tunne ja yhdessä tekemisestä koituva ilo, lisäävät hänen mukaansa elämän hallittavuuden kokemusta ja luovat turvallisuutta. Näiden tutkimusten pohjalta kyläläisten keskinäinen toiminta ja osallisuus ovat yhteiskunnallisesti merkittäviä asioita.

Tutkin opinnäytetyössäni Ilmajoen kunnassa sijaitsevan Nopankylä – nimisen kyläyhteisön asukkaiden kokemuksia yhteisöllisyydestä ja osallisuudesta kylän yhteisiin tapahtumiin. Tartuin tähän aiheeseen juuri sen ajankohtaisuuden ja oman mielenkiintoni takia. Asun myös itsekkin Nopankylässä, joten oli luontevaa ja mukavaa lähteä tekemään tätä opinnäytetyötä. Olen kiinnostunut kyläläisten välisestä yhteisöllisyydestä, yhdessä toimimisesta sekä niiden mukana tulevasta sosiaalisesta pääomasta. Tutkimus keskittyy asuinyhteisön yhteisöllisyyteen, joka on lähtöisin asukkaiden omasta aktiivisuudesta ja halusta. Laadullisen tutkimuksen ja teemahaastattelujen myötä tuon kylän asukkaiden ääntä kuuluviin, ja tavoitteeni on viedä näitä kokemuksia kyläyhteisön hyödynnettäväksi. Toivottavasti opinnäytetyössäni tutkimani asiat ja tulokset herättelevät kylän asukkaita ja yhdistyksissä toimivia henkilöitä miettimään yhteisöllisyyttä kylässä ja sen merkitystä jokaisen viihtyvyyteen.

2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA JA TAVOITE

Tässä luvussa tuon esiin opinnäytetyöni taustaa, tavoitteita ja tutkimuskysymyksiä. Käsittelen myös aikaisempia yhteisöllisyydestä tehtyjä tutkimuksia sekä esittelen tämän tutkimuksen yhteistyötahon, eli Nopankylän. Se, että asun itsekin kyseisessä kylässä, lisää mielenkiintoani tähän aiheeseen. Olen lähtenyt mieli avoinna tutkimaan, millaista on yhteisöllisyys nykypäivän maaseutukylässä. Yhteisöllisyys itsessään on alkanut kiinnostaa minua enemmän opintojeni myötä, huomattessani, miten merkityksellisestä asiasta on kysymys.

2.2 Tutkimuskysymykset ja tavoite

Tutkimukseni hakee vastausta kysymykseen, onko nykypäivän kyläyhteisössä vielä yhteisöllisyyttä? Pyrin selvittämään, mitkä seikat sitä mahdollisesti lisäävät tai vähentävät. Minua kiinnostaa kyläläisten kokemus Nopankylästä yhteisönä. Miten he kokevat oman osallisuutensa kyläyhteisöön? Tavoitteenani on selvittää sosiaalisen pääoman taustalta löytyviä asioita, kuten tunnetaanko naapureita ja välitetäänkö heistä, vai keskittyykö elämä ainoastaan oman perheen ja kodin asioihin. Olen myös kiinnostunut kyläläisten keskinäisen luottamuksen ja turvallisuuden kokemisesta, sekä siitä, esiintyykö kylässä naapuriapua. Tavoitteeni on saada selville, miten kyläläiset kokevat yhteistoiminnan ja osallistumisen.

Opinnäytetyöni tutkimuskysymyksinä ovat

1. Onko nykypäivän kyläyhteisössä yhteisöllisyyttä?
 - Millainen yhteisö Nopankylä on?
 - Mikä voisi lisätä tai vähentää yhteisöllisyyttä kylässä?
2. Millaiseksi kylän asukkaat kokevat olonsa kylässä?
 - Tuntevatko kyläläiset toisiaan?
 - Onko keskinäistä luottamusta ja autetaanko naapuria?
3. Onko kylässä yhteistoimintaa?
 - Osallistutaanko yhteistoimintaan?

- Osallistumisen kokemus

2.3 Tutkimuskohde ja yhteistyötaho

Opinnäytetyöni tutkimuskohde on Nopankylä- niminen pieni syrjäinen maaseutukylä ja sen asukkaat. Kylä sijaitsee Ilmajoen kunnassa Etelä-Pohjanmaalla. Nopankylä sopii mielestäni yhteisöllisyyden tutkimiseen ja yhteistyötahoksi hyvin juuri syrjäisen sijaintinsa vuoksi. Kylästä on 12 kilometriä matkaa lähimpään asuinalueeseen Koskenkorvalle, missä on myös lähin kauppa. Oman kunnan keskustaan Ilmajolle, missä ovat terveyskeskus, kirjasto ja muita palveluja, tulee myös matkaa 18km. Lähimpään kaupunkiin eli Kurikkaan on matkaa 17 km ja Seinäjoelle 40 km.

Väestökehitys kylässä on ollut vielä 90-luvulla laskeva, mutta vuosituhannen vaihtuessa lukumäärä on pysynyt vakiona noin 300 henkilössä. Tyhjiillään olevia taloja on myyty ja uusiakin rakennettu. Kesäisin kylän väkimäärä kasvaa voimakkaasti kesäasukkaista, kun kylässä sijaitsevan Kalajaisjärven rannoille saapuu mökkiläisiä. Nopankylä kuvataan luonnonkauniiksi seuduksi, jossa järven lisäksi on laajoja peltoaukeita ja vaihtelevaa maastoa. (Nopankylän kyläsuunnitelma 2009.) Olen useasti havainnut, että kylässä lapsuutensa viettäneet ja sieltä välillä pois muuttaneet nuoret ovat palanneet takaisin kotikyläänsä saatuaan omia lapsia.

Kylän historia tuntee kyläläiset ahkeriksi ja yritteliäiksi asukkaiksi. Nopankylän kärnyntekijät ovat olleet 1900- luvun taitteessa tunnettuja ja arvostettuja ympäri Suomea aina maailmansotaan saakka. Nopassa on valmistettu arvioiden mukaan 20000–30000 hevosajokalua. Kylän kerrotaankin olleen aikansa suurin ajokalu käsikotiteollisuuden kehto aina kolmenkymmenen pajan voimalla. Kärnyjen teosta sai parhaillaan elantonsa yli puolet kylän väestä, jota oli n. 700 henkeä. Ajokalu-teollisuus työllisti metalli- ja puuseppien lisäksi esimerkiksi maalareita, pehmustajia ja myyjiä. (Ilmajoen Nopankylä, [viitattu 19.11.2013].) Vielä 60- ja 70-luvulla kylässä oli noin 170 teollista työpaikkaa huonekalualan yrityksissä. Nykyään kylä tarjoaa töitä enää harvalle. Maataloutta on jonkun verran ja muutamia yrityksiä, mutta suurin osa asukkaista käy töissä kylän ulkopuolella.

Kylästä ovat lähes kaikki palvelut loppuneet, mutta 27 oppilaan ja kahden opettajan ala-aste on vielä toiminnassa. Koulu on ollut lakkautusuhan alla jo parikymmentä vuotta, mutta oppilasmäärä on saatu aina jollain keinoin pidettyä kunnan aikanaan asettamissa rajoissa. Vielä 60-luvulla koulussa opiskeli n.100 lasta. Koulu ja oppilaat kokoavat kyläläisiä yhteen muutaman kerran vuodessa pidettävien konserttien puitteissa. Koululaiset osallistuvat aktiivisesti erilaisiin tapahtumiin ja valtakunnallisiin kilpailuihin. Myös monenlaiset retket ja matkat tehdään yhdessä vanhempien ja opettajien kanssa. Tämä on mahdollista, kun vanhemmat osallistuvat varojen keruuseen ja kaikki sopivat yhteen linja-autoon. (Nopankylän kyläsuunnitelma 2009.)

Koulun lisäksi yhdistysten ja kyläläisten käytössä on kylätalo, jossa ovat myös nuorisotilat ja kuntosali. Kylätalo on hankerahoin ja kyläläisten talkoilla kunnostettu entisestä kyläkaupasta. Sen pihapiirissä toimivat kioski ja kirpputori työllistävät kesällä kylän nuorisoa. Kesäisin pidettävien talkoiden voimalla on saatu aina jotain uutta aikaan. Tällä hetkellä on vireillä hankeanomus esiintymislavaan ja terassiin, jotka ovat tarpeen myös kyläjuhliä järjestettäessä. (Noppa 2013)

Kylässä on myös Ilmajoen seurakunnan rukoushuone ja leiriranta Kalajaisjärven rannassa, jotka tarjoavat myös mahdollisuuden kokoontua ja järjestää tilaisuuksia. Kylän yhdistykset ovat hyödyntäneet leirirantaa esimerkiksi järjestämällä siellä äitien- ja isänpäivälounaita. Niissä on käynyt aina pitkälle toistasataa syöjää. Nopankylän miehet ovat jo vuosia järjestäneet Leirikeskuksessa hengellisiä Miesteniltoja. Niihin saapuu satoja miehiä hyvin laajalta alueelta. (Nopankylän kyläsuunnitelma 2009.)

Yhdistys- ja järjestötoiminta kylässä on aktiivista. Siellä toimii mm. kansalaisopiston piirejä, kyläseura, koulun vanhempainyhdistys, urheiluseura, diakoniapiiri ja metsästysseura. Yhdistykset tekevät myös yhteistyötä järjestäen yhteisiä tapahtumia. Tällaisesta hyvä esimerkki on perinteinen koululla järjestettävä joulujuhla, jonka järjestelyissä on koulun väen lisäksi vanhempainyhdistys ja kyläseura. Myös isänpäivälounaan valmisteluissa on tehty seurojen kesken yhteistyötä. Lähes kaikki kylässä järjestettävä sosiaalinen toiminta kumpuaa aktiivisista kylän asukkaista itsestään. (Noppa 2013.)

Opinnäytetyötäni varten olen tehnyt hankesopimuksen Nopankylässä toimivan yhdistyksen, Nopankylän kyläseura ry:n kanssa. Tämä vuosi on yhdistyksen 20. toimintavuosi. Kyläseuran johtokunta koostuu 12 jäsenestä, ja kaikkineen seuralla on n. 130 jäsentä. Yhdistyksen hallussa on hankerahoin ja talkoilla kunnostettu kylätalo. Sen pihapiirissä on kyläjuhlien lisäksi järjestetty kirpputori ja kioskitoimintaa. Toimin opinnäytetyön kirjoittamisen ajan yhdistyksen ulkopuolisena sihteerinä Nopankylän kyläseura ry:ssä. Kyläseurassa ollaan kiinnostuneita kuulemaan, millaisia tuloksia tutkimuksen myötä tulee esille. Esittelen tutkimuksen tulokset kyläseuran vuosikokouksessa, johon kaikki asiasta kiinnostuneet kyläläiset voivat tulla paikalle. Toivottavasti tutkimusten tulosten myötä kyläläiset heräävät miettimään yhteisöllisyyden merkitystä, omaa osallistumistaan ja niiden vaikutusta omaan hyvinvointiinsa.

2.4 Aihetta käsitteleviä aikaisempia tutkimuksia

Yhteisöllisyydestä ja sosiaalisesta pääomasta on viime vuosina käyty paljon akateemista keskustelua Suomessa. Käsitteet ovat kuitenkin jääneet suurelle yleisölle melko epämääräisiksi, koska heille suunnattuja kokemusperäisiä ja kansalaisia läheisesti koskettavia tutkimuksia ei juuri ole ilmestynyt. Tuon tässä esiin pari sellaista opinnäytetyöni aihetta käsittelevää tutkimusta, jotka koin itse mielenkiintoisiksi. Niissä tutkimustyö ja tulosten esiin tuominen on tehty tavallisen kansalaisen ymmärrettävällä tavalla ja kiinnostavasti.

Tutustuin opinnoissani tarkemmin Markku T. Hyypän (2005) tutkimukseen, joka toi konkreettisesti ja ymmärrettävästi esiin yhteisöllisyyden ja sosiaalisen pääoman vaikutuksia ihmisen hyvinvoinnille ja terveydelle. Hänen tutkimuksensa myötä innostuin itse aiheesta, luettuani yhteisöllisyyden merkityksellisyydestä. Erityisesti Hyypän johtopäätös, jonka mukaan me-hengen vahvistama yhdessä toimiminen on pidemmän ja terveemmän elämän saavuttamisessa merkittävämpää kuin laihduttaminen tai tupakoinnin lopettaminen, teki minuun vaikutuksen (s. 98).

Hyypä (2005, 85–86) on tehnyt tutkimusta suomenruotsalaisten keskuudessa vallitsevasta yhteisöllisyydestä ja sosiaalisesta pääomasta. Hän on parikymmentä vuotta asunut pohjanmaan suomenruotsalaisten keskuudessa ja tutkinut syitä hei-

dän valtaväestöä terveempään ja pidempään elämäänsä. Elämäntavat heillä eivät ole valtaväestöä terveellisemmät, ja ainoa selittävä tekijä heidän elämäneliksiirilleen onkin Hyypän (s. 98–99) mukaan yhteisöllinen elämäntapa ja sosiaalinen pääoma. Hän toteaa sen syntyvän ihmisten sosiaalisen aktiivisuuden ja vapaaehtoisen kansalaisjärjestöihin osallistumisen myötä.

Luottamuksen merkitys sosiaalisen pääoman synnyssä on Hyypän (2005, 159) mukaan ehdoton. Yhdessä vuorovaikutuksen kanssa se lisää me-henkeä, mitä tarvitaan sosiaalisen pääoman kehittymiseen. me-henki ei perustu pyyteettömyyteen, vaan sen tarkoitus on pyrkiä yhteiseen hyvään. Hyypän (s. 167) mielestä Me-hengessä onkin sellaista mahtia, joka pitäisi saada esille kansalaisten olotilan kohentamiseksi. Hän kannustaa kaikkia kansalaisia aktiivisesti harrastamaan ja puuhailemaan yhdessä, iästä, sukupuolesta ja terveydentilasta riippumatta.

Aini Pehkosen (2005, 7) väitöskirjassa *Kylä kutsuu...*, selvitetään millaiset tekijät sosiaalisessa verkostossa ja osallistumisessa vaikuttavat siihen, että kyläyhteisöön muuttavan henkilön tulomuuttoprosessi on positiivinen. Pehkonen ajattelee muuttoprosessin positiiviseksi silloin, kun muuttaja on tyytyväinen kyläyhteisöön. Tutkimuksen kohteena olivat myös negatiivisesti vaikuttavat tekijät. Muuttoprosessi on hänen mielestään negatiivinen, jos muuttaja kokee omasta halustaan riippumatta jääneensä kyläyhteisön ulkopuolelle. Pehkonen näkee kyläyhteisöön muuttamisen olevan dynaaminen prosessi, mikä sisältää yksilön ja yhteisön vuorovaikutuksen ja ajallisen ulottuvuuden. Tutkimuksessa tarkastellaan yhteisön ominaisuuksia sosiaalisen pääoman teorian avulla, ja kuvataan yhteisöön sisälle pääsyn ja pois sulkemisen monivaiheisia tapahtumaketjuja.

Kylään muuttaneet henkilöt kokivat Pehkosen (2005, 7) mukaan tyytyväisyyttä kyläyhteisöön, kun muutto oli tapahtunut vapaaehtoisesti ja kun he asuivat omakotitalossa ja taloudellinen tilanne sekä naapuruussuhteet olivat kunnossa. Myös vuorovaikutuksen laadun ja osallistumisen yhteisiin asioihin koettiin Pehkosen (s.127–128) mukaan lisäävän muuttajien tyytyväisyyttä. Vastaavasti edellisten vastakohdat, kuten haluttomuus tutustua naapureihin ja vahva yksityisyyden suoja lisäsivät osattomuuden ja tyytymättömyyden kokemusta kylässä.

Sosiaalinen pääoma tuli Pehkosen (2005, 110) tutkimuksessa esiin ihmisten kokemana hyvinvointina asuinyhteisössä. Asukkaat kokivat asuinympäristönsä tur-

vallisena, ihmiset olivat aktiivisia ja vireitä, ja heidän välillään oli yhteistoimintaa ja toimivia sosiaalisia suhteita. Tutkimuksessa tuli esiin myös sosiaalisen pääoman kääntöpuoli eli syrjäyttäminen. Sen seurauksena asukkaat kokivat luottamuspulaa ja ennakkoluuloja, minkä vuoksi he kieltäytyivät yhteistoiminnasta. Pehkonen (s.112–113) toteaa kylään muuttaneiden ihmisten muuttavan kylän yhteisöllisyyttä. Alkuperäiset kyläläiset halusivat tiiviimpää yhteisöllisyyttä, kun taas muualta muuttavat ja paluumuuttajat halusivat itse säädellä aktiivisuuttaan osallistua kylän yhteisiin asioihin.

Aikaisempien tutkimusten ja oman tutkimukseni yhteisiä käsitteitä ja tutkittavia nimittäjiä ovat yhteisöllisyys ja sosiaalinen pääoma. Kokemukset yhteisöllisyydestä ja sosiaalisen pääoman vaikutuksista ja merkityksestä ihmisten elämässä nousevat keskeisimmiksi asioiksi. Merkittävä asia tutkimuksissa on yhteisöllisyyden positiivinen vaikutus ihmisten elämänlaatuun ja terveyteen. Tarkastelen johtopäätösosiossani aikaisempien tutkimusten tuloksia suhteessa omiin johtopäätöksiini.

2.5 Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys

Havainnollistan opinnäytetyöni teoreettista viitekehystä jäsentämälläni kuviolla (Kuvio1). Sen tarkoitus on tiivistetysti kuvata opinnäytetyön käsitteellistä kokonaisuutta. Pyramidin muodolla pyrin tuomaan esiin käsitteiden etenemisen alhaalta ylöspäin ja yleisestä yksityiseen. Samalla käsitteet linkittyvät seuraavaan tasoon ja muodostavat näin kokonaisuuden.

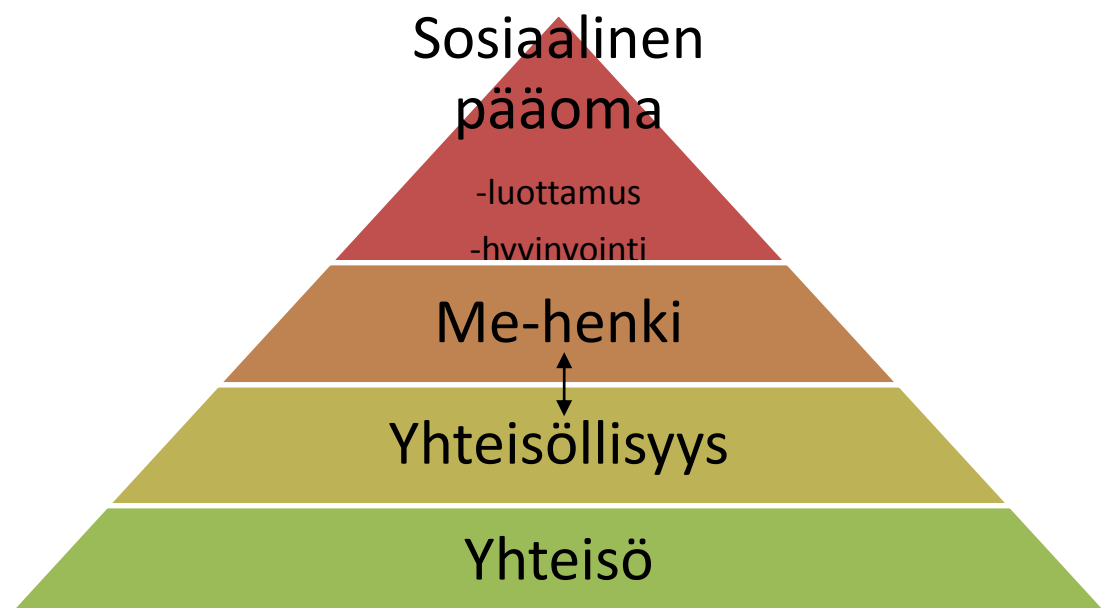
Opinnäytetyöni teoriaosuus alkaa **yhteisön** käsitettä tarkastelemalla. Yhteisöllä voi olla monia merkityksiä, mutta Ellonen (2008, 44) kirjoittaa sen olevan sosiaalisista suhteista koostuvaa ihmisten välistä kanssakäymistä, joka johtaa jonkinasteiseen kiintymykseen. Yhteisöön liitetään yleensä odotuksia vastavuoroisuudesta, sosiaalisesta tuesta ja luottamuksesta. Yhteisö on toimintaympäristö tai paikka, jossa ihmiset voivat kokea yhteenkuuluvuuden tunnetta.

Tällaisen yhteisössä kehittyvän yhteenkuuluvuuden tunteen voidaan ajatella olevan **yhteisöllisyyttä**. Se on ihmisten myönteistä vuorovaikutusta ja yhdessäoloa. Yhteisö voi siis miettiä päämäärät, tavoitteet, arvot ja normit, ja yhteisöllisyys on

näiden asioiden tiedostamista, jäsentämistä ja näkyväksi tekemistä (Mitä yhteisöllisyys on? [viitattu 18.11.2013]).

Tällaisessa yhteisöllisessä toiminnassa syntyy **me-henkeä**, joka vastaavasti myös ylläpitää yhteisöllisyyttä. Kuviossa (Kuvio 1) yhteisöllisyyden ja me-hengen yhdistävä nuoli selventääkin sitä, miten käsitteet tarvitsevat toisiaan syntyäkseen. Yhteisöllisyyttä ylläpitävä me-henki lisää omien joukkoon kuulumisen tunnetta. Se laittaa ihmiset toimimaan yhdessä jonkin yhteisen hyvän eteen. Tavallaan se on näkymätön voima, joka lähtee jonkin tietyn yhteisön ihmisistä. (Hyyppä 2005, 9, 25.)

Yhteenkuuluvuuden tunne ja yhteisöllinen toiminta puolestaan synnyttävät yhteisön jäsenissä **sosiaalista pääomaa** (Paasivaara & Nikkilä 2010, 38). Sosiaalisen pääoman yksiselitteinen määrittelyminen on haastavaa. Käsitettä tutkineilla teoreetikoillakin on toisistaan poikkeavia näkemyksiä riippuen siitä, tarkastellaanko asiaa yksilön vai yhteisön ominaisuutena. Yhteisöllisyyttä ja sosiaalista pääomaa pidetään toisistaan erottamattomina käsitteinä. Yleisesti sosiaalinen pääoma liitetään sosiaalisiin verkostoihin, vastavuoroisuuteen ja luottamukseen. (Iisakka & Alanen 2006, 8.) Hyyppä (2002, 62) toteaa tällaisen luottamukseen perustuvan sosiaalisen pääoman lisäävän yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan hyvinvointia.

Kuvio 1. Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys

3 YHTEISÖN KÄSITE

Tarkastelen tässä luvussa yhteisön käsitettä teoreettisesta näkökulmasta. Yhteisöllä on monia erilaisia ulottuvuuksia, ja ihmiset kokevat sen monin eri tavoin. Yleisesti käsitteeseen liitetään positiivisia asioita, mutta yksilö voi kokea yhteisön myös negatiivisena. Tuon esiin yhteisön erilaisia ominaisuuksia ja lähestymistapoja, sekä tarkastelen yhteisöä yksilön ja yhteiskunnan näkökulmista.

3.1 Yhteisön ominaisuuksia

Yhteisö-käsitettä on lähes mahdotonta määritellä yksiselitteisesti, sillä se tarkoittaa eri ihmisille erilaisia asioita. Yhteisö sanaan liitetään yleensä positiivisia mielikuvia ja inhimillisyyteen liittyviä asioita, kuten harmonia, yhteistyö, muista välittäminen ja yhteisyyden tunne. Keskusteltaessa puhuja yleensä olettaa, että toinen ymmärtää yhteisö-käsitteen samalla tavalla kuin hän itsekkin. Erilaisten yhteisökokemusten avulla pyritään usein viestittämään elämäntapaan ja arvoihin liittyviä päämääriä. (Saastamoinen 2009, 35–36.)

Myös Helmiö (2010, 139) toteaa yhteisöllä olevan käsitteenä monia merkityksiä ja ulottuvuuksia. Se voi olla toimintaympäristö, paikka tai tila, joka tarjoaa yksilölle jotain. Yhteisöjä on monenlaisia ja ne perustuvat erilaisiin asioihin. Helmiö ajattelee (s. 13) yhteisön jäseniä yhdistävän jonkin yhteisen tekijän, jonka ympärille yhteisö muodostuu. Yhteisöjä voidaan siten määritellä sen yhteisen tekijän mukaan. Haapamäki, Kaipio, Keskinen, Uusitalo, & Kuoksa (2000, 11) kirjoittavat yhteisön käsitteellä viitattavan ihmisten välisen vuorovaikutuksen tapaan, ihmisten väliseen suhteeseen ja johonkin heitä yhdistävään tekijään.

Hyypä (2002, 27) puolestaan ajattelee kaikkein tärkeimmäksi yhteisön ominaisuudeksi yhteishengen tunteen. Yhteishenki perustuu yhteiseen kulttuuritaustaan ja historiaan, johon mahtuu onnistumisia ja epäonnistumisia. Yhteisön jäsenten ei ole tarvinnut itse elää kyseistä historiaa, vaan yhteishengen luojaksi riittää pelkkä tietoisuus yhdistävistä kokemuksista. Suomalaisilla hyvä esimerkki tällaisesta on talvisodan henki, joka yhtenäisti koko kansan sekä erilaiset poliittiset liikkeet laidasta laitaan. Se vahvasti voimakkaana yhteisenä kokemuksena kansan yhteen-

kuuluvuutta, kuten myös myönteiset kokemukset tekevät vielä vuosikymmenien jälkeenkin. Myös Lehtonen (1990, 29) tuo yhteisökäsitteestä esiin vanhempaa, mutta kuitenkin yhä asiantuntevaa lähdekirjallisuutta, jossa hän liittää yhteisön määrittelyyn tällaisen yhteishenkiajatuksen. Hän toteaa ihmisten liittyvän yhteen ja toimivan keskenään elinolojensa parantamiseksi. Yhteisö itse päättää toiminnasta ja resurssien käytöstä, johon kaikki yhteisön jäsenet osallistuvat.

Nivalan (2008, 50–51) mukaan yhteisöstä puhuttaessa voidaan pelkistetysti ajatella olevan kysymys siitä, mikä on ihmisiä yhdistävä tekijä ja kokevatko he keskenään yhteenkuuluvuuden tunnetta vai eivät. Ulkoapäin tarkasteltuna voidaan esimerkiksi jokin maantieteellinen alue määritellä yhteisöksi, mutta sen asukkaat eivät välttämättä koekaan yhteyttä keskenään. Alueeseen liittyvän yhteisöllisyyden ei katsota enää olevan niin yksiselitteistä kuin aikaisemmin. Tämän ajan kuntaliitosten myötä muodostuu uusia alueellisia ja hallinnollisia yhteisöjä, joissa asukkaiden voi olla itse vaikea samaistua uuteen kuntayksikköön yhteisönään. Uuden yhteisöllisen kokemuksen syntyminen voi viedä heiltä jopa vuosikymmeniä.

Yhteisön käsitteellä kuvataankin hyvin erilaisia ja erikokoisia ihmisten yhteenliittymiä. Laajat kansojen yhteisöt saattavat jakaa yhteisen historian, maantieteen ja arvomaailman. Toisaalta muutama ihminen voi kokea yhteenkuuluvuuden tunnetta ja muodostaa yhteisön. Näiden ääripäiden väliltä löytyy monenlaista ja kokoista yhteisöä. (Saastamoinen 2009, 42.) Tämän päivän yhteisöjen määrittelyssä korostuvat myös virtuaaliset yhteisöt. Erilaiset tietoverkot ovat avanneet maailmanlaajuiset yhteydet, jonka seurauksena on syntynyt uusia ”nettiyhteisöjä”. Niissä toisiinsa henkilökohtaisesti tuntemattomat ihmiset voivat jakaa yhteisiä kokemuksia ja osallistua saman asian käsittelyyn. Tällaisten virtuaalisten yhteisöjen on todettu nykypäivänä lisääntyvän samalla kun perinteiset paikalliset yhteisöt heikentyvät. (Hautamäki 2005, 9.)

Yhteistä näille kaikille yhteisöille on, että niihin hyväksytään joku mukaan, mutta samanaikaisesti suljetaan joku sen ulkopuolelle. Tällaista määrittelyä siitä, ketkä kuuluvat yhteisöön ja ketkä eivät, tapahtuu jokaisessa yhteisössä jatkuvasti. (Saastamoinen 2009, 42.) Tuomi (2005, 160) kuvaa yhteisöjä kollektiivisen samanlaisuuden kentiksi, jotka ovat olemassa vain niin kauan, kuin niiden ulkopuolella on maailma, jota ei katsota kuuluvaksi yhteisöön. Ei voida kuitenkaan pelkis-

tetysti ajatella, että yhteisöt olisivat sisäänpäin käpertyneitä ryhmittymiä, vaan on lohduttavaa ajatella, että yhteisöjen ovet ovat aina vähän raollaan. Herranen ja Kivijärvi (2009, 160–161) toteavat ihmisten olevan riippuvaisia toisistaan ja toistensa tekemästä työstä. Nykypäivän lisääntyneen työnjaon ja yhteiskunnan modernisaation mukana myös yhteisöt ovat muuttuneet yhä sallivammiksi ja sietävät paremmin yksilöiden erilaisuutta.

3.2 Yhteisötutkimuksen kolmijako

Yhteisön käsitettä voidaan siis lähestyä monista erilaisista lähtökohdista. Saastamoinen (2009, 42–46) tiivistää yhteisötutkimusta seuraavanlaiseen kolmijakoon. Ensinnäkin paikka ja paikkasidos ovat merkittäviä yhteisöllisyyden perustana. **Paikallisuus** nähdään vielä nykyään keskeisenä yhteisöllisyyskokemuksen määrittäjänä, jossa ihmiset tuntevat kuuluvansa johonkin paikkaan, sen ihmisiin ja elämänmuotoon. Tällainen kokemus paikallisuudesta määrittää identiteettiämme ja suhdettamme toisiin ihmisiin sekä synnyttää muistoja. Myös Hyväri (2008) on tutkinut yhteisö-käsitettä paikkasidoksen kautta. Hän on todennut ihmisten kokevan voimakasta juurtumista paikallisuuteen ja sen yhteisöllisiin ihmissuhteisiin vahvan paikkasidoksen myötä. Heikko paikkasidos sen sijaan merkitsee juurettomuutta, irrallisuutta ja ulkopuolisuuden kokemusta. Merkittävä huomio on, että paikkasidoksen kokeminen saattaa vaihdella paljonkin elämänkulun eri vaiheissa. Kuisma ja Peltonen (2008, 8) toteavat ihmisen elävän täällä maailmassa nimenomaan paikan kautta. Esimerkkinä he kertovat, että kylässä voi tuntea kaikki asukkaat, mutta kuntatasolla on mahdotonta tuntea kaikkia.

Toinen lähtökohta yhteisön käsitteen tutkimiselle on diskursiivis-sosiaalinen eli **kieellinen ja symbolinen vuorovaikutus**. Sosiaalitiede onkin kiinnittänyt viime vuosikymmeninä yhä enemmän huomiota siihen, miten sosiaalinen todellisuus kielellisesti rakentuu. Tällainen todellisuus on ihmisyhteisöjen kielellisesti luomaa ja edellyttää yhteistä neuvottelua, sääntöjä ja yhteisiä käsitteitä. Vuorovaikutusprosesseissa ihmiset neuvottelevat yhdessä asioista ja rakentavat asioille merkityksiä. Yhteisön voi ajatella olevan sosiaalinen kokonaisuus, jossa jaetaan ajattelu asioiden merkityksistä ja samanlainen puhetapa eli ryhmä ihmisiä tulkitsee todelli-

suutta samalla tavalla. Tällainen ajattelu yhteisöllisyydestä jaettuina merkityksinä ja jaettuna kulttuurina on lisääntynyt viime aikoina. (Saastamoinen 2009, 44.)

Kolmas lähestymistapa yhteisöajatteluun on Saastamoisen (2009, 45–47) mukaan normatiivis-poliittinen. Se on **poliittista keskustelua** siitä, millaista ihmisten elämän pitäisi olla, että mahdollisimman monella olisi hyvä olla. Yhteisöt nähdään välikappaleena poliittisten päämäärien saavuttamisessa. Yhteiskunnassa olevia ongelmia, joihin tarvittaisiin yhteisöllisyyden avulla parannusta, ovat esimerkiksi yksilöllistyminen ja yleinen piittaamattomuus. Yhteisöt nähdään yhtenä ratkaisuna hyvinvointivaltion kriiseihin ja muodonmuutoksiin. Ne voisivat toimia julkisten ja yksityisten rinnalla myös palvelun tuottajina. Tämä tarkoittaisi järjestöjen ja yhdistysten roolin uudenlaista korostamista ja yhteisöllisyyden rakentamista esimerkiksi vertaistuen avulla.

Yhteisötutkimuksen kolmijako voidaan tiivistää seuraavanlaiseen kuvioon:

Kuvio 2. Yhteisötutkimuksen kolmijako

3.3 Yhteisöön kuuluminen

Hyypä (2002, 26) kirjoittaa yhteisöön kuulumisen olevan kaksisuuntaista ja kaksisuuntaisen vaikuttamisen olevan yhteisötunteen keskeisiä perusteita. Yksilön ja yhteisön vuorovaikutuksesta riippuu millaiseksi yhtenäisyys rakentuu. Ihmisellä on inhimillinen tarve kuulua johonkin, ja yhteisössä toimiessaan hän pyrkiikin sulautumaan ja yhdentymään toisiin yhteisön jäseniin. Yhteisö vahvistaa tällaista suotuisaa käyttäytymistä ja se synnyttää yhteisiä arvoja. Haapamäki ym. (2000, 26) toteavat yhteisön olevan erilaisten jäsentensä yhteistoiminnallinen liittymä, jossa erilaisuus muokkautuu toiminnan kautta yhdenmukaisemmaksi. Samankaltaisuus ei kuitenkaan ole tavoitteena.

Saastamoinen (2009, 53) näkeekin, ettei kuuluminen yhteisöön välttämättä ole kaikille hyvä asia. Yhteisö voi olla myös henkisen väkivallan kenttä, josta voi seurata painetta käyttäytyä yhdenmukaisesti toisten kanssa ja moralisoivaa asennetta toisella tavalla ajattelevia kohtaan. Yhteisö saattaa Hyypän (2002, 26) mukaan jopa yhdenmukaistaa jäsenensä toimimaan ja käyttäytymään samalla tavalla. Esimerkiksi poliittisissa ja uskonnollisissa yhteisöissä tällaista yhdenmukaistamista tapahtuu enemmän, kun taas kansalaisjärjestöissä, joissa ihmiset vapaaehtoisesti osallistuvat erilaiseen järjestötoimintaan ja harrastuksiin, ei nähdä yhdenmukaistamista tapahtuvan liikaa.

Yhteisössä ihminen joutuu kohtaamaan ja tiedostamaan omia heikkouksiaan ja vahvuuksiaan, kun hän peilaa itseään ryhmän muiden jäsenien ominaisuuksiin. Haapamäen ym. (2000, 32) mielestä saattaakin olla haastavaa kohdata erilaisuutta ja erilaisia mielipiteitä sekä hyväksyä ne. Niiden voidaan tuntea uhkaavan omaa itsetuntoa, ja oma erilaisuus saattaa korostua. Yhteisöllisyys mahdollistaa kuitenkin näissäkin tilanteissa omien näkökulmien vertaamisen ja sitä myötä itsetunnon kasvamisen.

3.4 Yhteiskunnan muutokset ja yhteisöt

Saastamoinen (2009, 36) on huomionnut ihmisten välisen toiminnan muuttuneen nykypäivänä yhä monimutkaisemmaksi ja välineellisemmäksi markkinatalouden kehittyessä ja yhteiskunnan rationalisoituessa. Puhuttaessa yhteiskunnassa tapahtuvista muutoksista, nostaa sosiologinen ajattelumalli yhteisö-käsitteen mukaan keskusteluun. Bruhn (2005, 29) toteaa usein pidettävän yhteisöä ja yhteiskuntaa toisilleen vastakkaisina käsitteinä. Yhteisön ajatellaan olevan jotakin perinteiden ylläpitämää ja luonnollista, joka häviää, kun tilalle astuu suunnitelmallinen ja modernisoitua jatkuvasti ylläpidettävä ja uudistettava yhteiskunta. Yhteisö on siis perinteitä ja tunnetta, kun yhteiskunta edustaa muutosta ja laskelmallisuutta.

Perheen ja ystävien kaltaiset yhteisölliset suhteet eivät kuitenkaan menetä merkitystään modernisaation mukana. Silloinkin kun ihmiset suhtautuvat toisiinsa laskelmoivasti ja välineellisesti on kuitenkin tilaa pitkään eläneiden tapojen ja tottumusten myötä tulevalle vuorovaikutukselle ja luottamukselle. Yhteisölliset suhteet, jotka perustuvat luonnolliseen haluun ja tuottavat luottamusta, ovat tärkeitä myös yhteiskunnan toiminnan kannalta. (Bruhn 2005, 29.)

Bauman (2001, 52–53) toteaa, että ihmiselämään kuuluu ristiriitaa sellaisten asioiden kuin turvallisuuden ja vapauden ja vastaavasti yhteisöllisyyden ja yksilöllisyyden välillä. Monet ihmiset unelmoivat kodista, perheestä ja pienistä kiinteistä kyläyhteisöistä, jotka pohjautuvat jatkuvuudelle, ennakoitavuudelle ja tuttuudelle. Toisaalta he haluavat itsenäistä elämää, jossa he voivat päättää itse omista asioistaan. Ihmisten elämä vaikuttaisikin olevan jatkuvaa tasapainoilua, jossa kaivataan vapauden tunnetta ja samaan aikaan halutaan sitoutua ja yhteisön turvaa.

Pohdittaessa yksilön ja yhteiskunnan suhdetta ajatellaan siis yksilöllistämiskehityksen ja yhteiskunnan nopeiden muutosten horjuttavan yhteisöllistä perustaa ihmisten elämässä. Tilanteeseen haluttaisiin parannusta elvyttämällä yhteisöjä henkiin. Tällöin puhutaan sosiaalisen pääoman käsitteestä eli sosiaalisesta luottamuksesta ja verkostojen roolista hyvinvoinnin ja hyvän elämän tuottamisessa. Juuri yhteisöt nähdään sosiaalisen pääoman synnyttämisessä ja ylläpitämisessä keskeisinä tekijöinä. (Saastamoinen 2009, 47.)

4 YHTEISÖLLISYYS

Yksilöllisten arvojen korostuessa nykypäivänä entisestään ollaan huolissaan yhteisöllisyyden katoamisesta ja läheisistä välittämisen vähenemisestä. Yhteisöllisyyttä pyritäänkin tukemaan monin tavoin. (Yhteisöllisyyttä ja kumppanuutta 2008, 6.) Mitä yhteisöllisyydellä sitten tarkoitetaan, miten se kehittyy ja miten se näkyy nykypäivänä? Tähän kappaleeseen olen koonnut asiantuntijoiden ajatuksia yhteisöllisyydestä.

4.1 Yhteisöllisyyden kehittyminen

Yhteisöllisyydellä on monia erilaisia ilmenemismuotoja, eikä sitä sen vuoksi voi määrittellä yksiselitteisesti. Käsite onkin ollut pitkään sosiologisesti ajateltuna ongelmallinen. Yhteisön voimme ajatella olevan ihmisen ympärillä ja ulkopuolella oleva sosiaalinen maailma. Yhteisöllisyyden luonteen kuvaileminen taas ei ole näin yksinkertaista, koska sillä ei ole tällaista logiikkaa. Tuomi (2005, 159) kiteyttääkin yhteisöllisyyden ajatuksen siten, että se on samanaikaisesti meidän ulkopuolellamme, kun me olemme sen sisäpuolella.

Arkikielessä yhteisöllisyydestä puhuttaessa viitataan yleensä vahvaan yhteenkuuluvuudentunteeseen. Nivala (2008, 50) sisällyttää tämän tunteen keskeisiksi tekijöiksi vuorovaikutuksen, jaetun kulttuuriperinnön sekä yhteiset arvot ja ihanteet. Tunne yhteenkuuluvuudesta liittyy siis yhteisiin symbolisiin merkityksiin ja syntyy yhteisen toiminnan myötä. Kun yhteinen toiminta sisältää toistensa kunnioitusta, huolenpitoa ja tasapuolista keskustelua, syntyy yhteisöllisyyttä, jossa sallitaan myös eriäviä näkemyksiä (Vanhalakka-Ruoho & Filander 2009, 385). Tapaninen, Kauppinen, Kivinen, Kotilainen, Kurenniemi ym. (2002, 195) nostavat luottamuksen yhdeksi tärkeimmistä asioista yhteisöllisyyden rakentumisessa. Luottamuksen lisäksi yhteisöllisyys syntyy yhteisten kokemusten, me-hengen, avoimen ja rakentavan viestinnän, vastavuoroisuuden, kumppanuuden ja oman tiedon ja taidon jakamisen myötä.

Yhteisöllisyyttä ei synny pakottamalla, mutta sille voidaan luoda edellytyksiä kehittyä toiminnan myötä. Salminen (2005,167) näkee kuntien yhtenä tehtävänä luoda yhteisöllisyyden kasvua mahdollistavaa maaperää, jossa lähiyhteisöt voivat toimia. Erilaisten yhteistoimintojen myötä saadaan yhteisiä kokemuksia, joista seuraa yhteisöllisyyttä. Salmisen (s. 140–142) mukaan yhteisöllisyyden luomiseen saatetaan tarvita tietoista ja suunniteltua toimintaa. Yhteisöllisyyteen voidaan myös kasvaa erilaisten vaiheiden kautta. Tällöin pohjan rakentaminen yhteisöllisyydelle alkaa ihmisten kohtaamisella ja tutustumisella. Alussa tärkeää on turvallinen olo ryhmässä ja helppo mukaan tulo. Tähän vaiheeseen panostaminen vaikuttaa siihen, miten vahvaksi verkostoituminen ja yhteisöllisyyden rakentuminen myöhemmin kasvavat. Verkostoitumisen myötä mennään kohti yhteisöllisyyttä. Kun yhteistyö on järjestäytyneenä, se on tavoitteellista ja synnyttää yhteisöllisiä voimavaroja.

4.2 Tämän ajan yhteisöllisyys

Yhteisöllisyyttä koskevia kokemuseräisiä havaintoja on tehty ympäri maailmaa. Niiden perusteella todetaan kaupunkien syrjäytymisen ja slummiutumisen vähentäneen asukkaiden yhteistoimintaa. Mutta vastaavasti on tehty tutkimuksia siitä, kuinka yhteisöllisyyttä on saatu säilymään ja elvytetty uudelleen. Hyypän (2002, 180) mukaan naapuriverkostot ovat tärkeitä tekijöitä yhteisöllisyyden uudelleen elvyttämiselle. Hyvät naapuruussuhteet täytyy kuitenkin ensin saada jollakin tavoin syntymään. Jokin yhteinen uhka tai tavoite on usein tällainen käynnistävä tekijä.

Nykyajan traagisten tapausten, kuten koulusurmien, ajatellaan osittain selittyvän yhteisöllisen herkkyyden katoamisella. Tapauksia pidetään oireina suomalaisen yhteiskunnan muutoksesta. Yhteisöllisyyttä kutsutaankin pelastajaksi hädän hetkellä eri-ikäisten ihmisten elämäntilanteisiin. Nykypäivänä yhteisöllisyyden mahdollisuudet herättävät vastakkaisiakin ajatuksia. Toisaalta ajatellaan yhteisöjen rapautuneen ja sen vuoksi yksilöllistymisen lisääntyneen, jonka seurauksena ihmiset eristäytyvät ja vieraantuvat muista. Myönteisessä suhtautumisessa sen sijaan nähdään yhteisöllisyydessä olevan tämän ajan mahdollisuus, ja ihmiset voivat valita itselleen sopivia yhteisöllisyyden muotoja. (Vanhalakka-Ruoho & Filander 2009, 376.) Mediaa on syytely nykyaikana yhteisöllisyyttä syöväksi asiaksi, mutta se voi

toimia myös yhdistävänä tekijänä. Esimerkiksi tekstiviestien välityksellä tavoitetaan nopeasti iso joukko ihmisiä johonkin yhteiseen toimintaan. Se voi olla vaikkapa kynttilän polttaminen ikkunalla surunilmauksena, jonkin traagisen tapauksen johdosta. Tällainenkin on Saariston ja Jokisen (2004, 262) mukaan tämän ajan yhteisöllisyyttä.

Bruhnin (2005, 236–242) mukaan nykyajassa on asioita, jotka saattavat vaarantaa yhteisöjen syntymistä ja yhteisöllisyyden kokemusta. Saatetaan elää pelon kulttuurissa, suhtaudutaan epäluuloisesti toisiin, koetaan turvattomuutta ja jäädään sen vuoksi kotiin. Myös epäluottamus yhteiskunnan instituutioita kohtaan synnyttää passivisuutta ja välinpitämättömyyttä. Lisäksi ihmiset kokevat juurettomuuden tunnetta joutuessaan esimerkiksi muuttamaan pakottavan tarpeen vuoksi, kuten työn perässä. Se heikentää paikkasidoksen ja yhteisöllisen elämäntavan syntymistä. Saastamoinen (2009, 63) pohtiikin, onko yhteisöstä ja yhteisöllisyydestä tullut nykypäivänä sanoja, joille kohautetaan välinpitämättömästi hartioita. Toisaalta hän ajattelee (s. 52) niiden olevan käsitepari, joiden nimiin vannotaan tämän päivän suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan uudistamisessa.

Kommunitarismi on ajattelusuunta, joka pyrkii elvyttämään yhteisölliset arvot yhteiskunnan toiminnan perustaksi. Jokaisen ihmisen pitäisi suuntauksen mukaan hyväksyä moraalinen vastuu asuinyhteisönsä hyvinvoinnista, turvallisuudesta ja terveydestä. Vaikka perinteiset yhteisöt ovat monellakin tapaa kadonneet, sen ei pitäisi merkitä yhteisöllisten arvojen katoamista. (Saastamoinen 2009, 48.) Myös Hyypä (2002, 68) toteaa kommunitaristien näkevän yhteisöllisyyden kokemuksen nykypäivänä syrjäytyneen. Suuntauksen mukaan siihen tulisi kuitenkin panostaa ja nostaa käsite uudelleen arvoonsa, sillä se nähdään hyvän elämän ja hyvinvoinnin perustana.

Tällainen keskinäiseen kunnioitukseen ja yhteisvastuuseen perustuva yhteisöllisyys voi myös rajoittaa yksilön oikeuksia ja vapauksia. Kommunitaristeja onkin arvosteltu liiallisesta yhteisöllisyyden korostamisesta ja yksilön vapauden tukahduttamisesta. Pienimuotoinen vapaaehtoinen ryhmätoiminta voi olla tehokasta, mutta samalla sen toiminta saattaa olla yhteisen hyvän sijaan itsekästä. Kaava-maisuus, moralisointi ja erilaiset rajoitteet voivat myös tuhota yhteisöllisyyden tuottamaa hyvää. (Hyypä 2002, 67.)

Chambers (2006, 34–49) kiinnittää huomiota muutoksenalaisuuteen, avoimuuteen ja virtaavuuteen tässä ajassa. Ihmisellä on luontainen halu olla yhdessä muiden kanssa ilman hyötymisajatteluakin. Nykyaika mahdollistaa yhteisöllisyyden ilman perinteisiä suvun, paikallisyhteisön tai työyhteisön ulottuvuuksiakin. NykYTEknologia ja urbaani elämäntapa liittävät uudella tavalla yhteen eri-ikäisiä, eri väreisiä ja taustaisia ihmisiä. Saastamoisen (2009, 60–61) mukaan tällainen yhteisöllisyys perustuu valintaan ja ilon ja mielihyvän kokemiseen sosiaalisen yhteenliittymän kautta. Ihmiset voivat hakeutua samanhenkisten seuraan, mutta myös halutesaan lähteä pois.

4.3 Heikkojen sidosten sosiaaliset verkostot

Myös Saari (2010, 14) viittaa samanlaiseen sitoutumiseen puhuessaan heikoista sidoksista, jotka ovat toisilleen alun perin tuntemattomien ihmisten väliin rakentuneita sosiaalisia verkostoja. Tällaiset verkostot luovat yhteiskunnallista luottamusta ja toimivat tiedon välittämisen kanavina. Ne auttavat sosiaalisten ryhmien muodostumista ja kytkevät niitä yhteen. Saari kuvaa tällaisia sosiaalisia suhteita sosioekonomista yhteiskuntaa koossa pitäväksi sementiksi. Heikkojen sidosten synnyttämällä luottamuksella tarkoitetaan todennäköisyyttä, että ihmiset pitävät toisilleen tekemänsä julkilausutut ja julkilausumattomat sitoumuksensa. Luottamukseen sisältyy myös oletus jaettujen sosiaalisten normien noudattamisesta.

Yhteisöt siis muodostuvat sosiaalisista verkoista, joissa on joko tiukkoja tai heikkoja sosiaalisia sidoksia. Hyypä (2002, 28) toteaa heikkojen sidosten leviävän kiinteitä ystävyssidoksia laajemmalle. Useimmat vapaaehtoisista yhteisöistä koostuvat nimenomaan juuri heikoista sidoksista. Tällaiset heikkojen sidosten yhteisöt antavat yksilölle enemmän liikkumavaraa kuin vahvojen sukulais- tai ystävyssidosten ryhmittymät. Heikkojen siteiden todetaan lisäävän yhteenkuuluvuuden tunnetta ja yhteisöllisyyttä yhteisöissä. Yhteisötutkimuksilla onkin todettu sellaisen yhteisön menestyvän paremmin, joiden verkostossa on runsaasti vapaaehtoisia heikkoja sidoksia.

5 ME-HENKI JA SOSIAALINEN PÄÄOMA

Me-henkeä on kaikkialla, missä ihmiset kohtaavat toisiaan. Sitä esiintyy kuitenkin vain tietyssä ajassa ja paikassa, tiettyjen ihmisten kesken. Ilman me-henkeä, ei synny sosiaalista pääomaa. Me-henki on se tunne, mikä pistää ihmiset toimimaan yhdessä, yhteisen hyvän eteen. (Hyypä 2005, 9.) Tarkastelen tässä luvussa sosiaalisen pääoman käsitettä ja erilaisia näkökulmia tulkita sitä, sekä sen syntymistä osallistumisen myötä tai mahdollista rappeutumista nykypäivänä. Tuon esiin myös sosiaalisen pääoman perustana pidetyn luottamuksen, joka kuvastaa Hyypän (2005, 123) mukaa parhaiten sosiaalista pääomaa ja sen takana olevaa me-henkeä. Lopuksi käsittelen yksinäisyyttä, jota voidaan Saaren (2010, 240) mukaan sosiologisesti ajateltuna pitää sosiaalisen pääoman kääntöpuolena.

5.1 Sosiaalinen pääoma- käsitteen erilaiset tulkinnat

Sosiaalisen pääoman käsitettä käytetään yhteisöjen tuottamasta vastavuoroisuudesta, luottamuksesta, yhteistoiminnasta ja vuorovaikutusverkostoista, jotka vaikuttavat myönteisesti niin yksilön, yhteisön kuin koko yhteiskunnankin hyvinvointiin. Sen on huomattu lisäävän yksilön terveyttä ja kansallisella tasolla korkean sosiaalisen pääoman tason katsotaan jopa parantavan kilpailukykyä. Viime vuosikymmeninä on usein erilaisia hankkeita ja niiden tarpeellisuutta perusteltu sosiaalisella pääomalla, jota hankkeella saadaan aikaan. (Chambers 2006, 94.)

Hyypän (2002, 49) mukaan sosiaalisen pääoman käsite ei kuitenkaan ole uusi, vaan sitä on käytetty jo ainakin sata vuotta. Vuonna 1916 Yhdysvalloissa pyrittiin uudistamaan maaseutuyhteisöjen koululaitoksia vedoten sosiaalisen pääoman käyttöön, millä jo tuolloin tarkoitettiin ihmisten välistä hyvää tahtoa ja yksilöiden ja perheiden keskinäistä sosiaalista vuorovaikutusta. Käsite on sen jälkeen Hyypän mukaan eri sosiologien toteamana ”uudelleen keksitty” useaan kertaan eri puolilla maailmaa.

Erilaiset tieteenalat tulkitsevat sosiaalisen pääoman käsitettä eri tavalla. Myös sosiologit eri puolilla maailmaa ajattelevat sosiaalisen pääoman teoriasta toisistaan poiketen. Hyypän (2002, 49–50) mukaan ranskalaiset sosiologit korostavat käsit-

teen myötä valtarakenteita ja -peiliä. Heidän mielestään kapitalistit käyttävät sosiaalista pääomaa hyväkseen eri yhteiskuntaluokkien välisessä taistelussa ja voiton tavoittelussa. Tämän näkemyksen mukaan sosiaalinen pääoma lisäisi kansalaisten taloudellista eriarvoisuutta, hyvinvoinnin epätasaista jakautumista ja terveyden heikkenemistä. Bourdieu (1999, 128–129, Ruuskasen 2002, 16 mukaan) toteaaakin ihmisen sosiaalisen pääoman määrän riippuvan siitä, kuinka paljon hänellä on sosiaalisia suhteita vaikutusvaltaisiin ihmisiin. Eli sosiaalista pääomaa olisivat verkostot, joissa ihminen toimii, hänen oma paikkansa niissä sekä kykynsä käyttää verkostoja hyväkseen. Tällaiset sisäänpäin lämpenevät yhteisöt erottavat jäsenenä ulkopuolisista, ei toivotuista henkilöistä.

Amerikkalaiset teoreetikot sen sijaan näkevät sosiaalisen pääoman myönteisenä asiana terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Käsitettä tutkinut Putnam (2000, Ruuskasen 2002, 7 mukaan) listaa useita hyveitä sosiaalisen pääoman ansioksi. Hän toteaa luottamuksen myötä ihmisten mukautuvan yhteisiin ratkaisuihin, eikä tavoittelevan vain omaa etuaan. Tämä lisää esimerkiksi verojärjestelmän ja julkisten palvelujen toimivuutta. Toisekseen ihmisten ollessa paljon tekemisissä toistensa kanssa he luottavat toisiinsa ja vuorovaikutus helpottuu. Kolmantena asiana sosiaalisen pääoman myötä ihmiset oppivat ymmärtämään olevansa riippuvaisia toisistaan. He osaavat ottaa toisensa huomioon ja ovat empaattisempia. Neljänneksi sosiaalinen pääoma auttaa tiedonkulussa. Tämä auttaa toimijoita pääsemään päämääriinsä ja tehostaa talouden toimintaa. Viidentenä asiana sosiaalinen pääoma parantaa ihmisten terveyttä ja elämänlaatua.

Myös Coleman (1988, 98–102, Saariston & Jokisen 2004, 259 mukaan) viittaa sosiaalisella pääomalla ihmisten välisiin erilaisiin verkostoihin, niissä noudatettaviin yhteisiin normeihin ja luottamukseen, jota verkostoissa toimivien ihmisten välille syntyy. Tällaiset tiiviit verkostot mahdollistavat toisten tarkkailun ja yhteisten pelisääntöjen rikkomisesta seuraa sanktio. Yhteiset säännöt parantavat yhteisön hyvinvointia ehkäisemällä vapaamatkustamista. Toisten toimien ennustettavuus lisää luottamusta ja auttaa yksilöä miettimään parhaita keinoja omien pyrkimystensä toteuttamisessa. Coleman toteaaakin sosiaalisen pääoman olevan vaihtelevasti yksityis- sekä julkishyödyke.

Erilaiset sosiaalisen pääoman määrittelyt tarjoavatkin varsin erilaisia tapoja esittää sosiaalisen ympäristön ja hyvinvoinnin yhteyttä. Coleman painottaa tiiviin yhteisön mahdollistamaa normien ja luottamuksen ylläpitämistä. Putnam puolestaan ajattelee käsitteen muodostuvan kansalaisaktiivisten ihmisten toiminnasta, joka synnyttää yleistä luottamusta ja on koko yhteiskuntaa kokoava hyödyke. Bourdieu sen sijaan liittää sosiaalisen pääoman eliittien sisäpiireihin. Eri ajattelutavasta riippuen käsite voikin olla väline menestymiseen, selviytymiseen tai jopa syrjäytymiseen. (Ruuskanen 2002, 15, 19.)

Maailmanpankki on käyttänyt sosiaalisen pääoman käsitettä hyvin monella eri yhteiskunnallisella toiminta-alueella, kuten koulutuksen, yhteiskuntaelämän, nuorison ja perhe-elämän, demokratian, taloudellisen kehityksen ja terveydenhuollon alueilla. Sen ajatellaan olevan laaja-alainen yhteiskunnallinen ominaisuus, joka on pohjimmiltaan sallivaa, oikeudenmukaista ja huomioi ihmisoikeudet ja täydellisen osallistumisen mahdollisuuden. Maailmanpankki haluaa ajatella kansalaisverkostot yhteisenä hyvänä ja kaikkien taloudellisena etuna, jossa painopiste on kehitysmaiden taloudellisen kehityksen nopeuttaminen. Tällaisen laajan määritelmän mukaan sosiaalinen pääoma tarkoittaisi sosiaalisissa rakenteissa vallitsevia sääntöjä ja suhteita, joiden myötä ihmisillä on mahdollisuus suunnitella toimintaansa toivottujen tavoitteiden suuntaiseksi. (Hyypä 2002, 49–50.)

5.2 Laaja ja suppea näkökanta sosiaaliseen pääomaan

Sosiaalisen pääoman käsitettä voidaan siis tarkastella Hyypän (2002, 53) mukaan sekä laajan että suppean näkemyksen pohjalta. Laajassa näkemyksessä vapaaehtoisten ja epävirallisten järjestöjen taustalla nähdään yhteiskunnallispoliittiset rakenteet ja viranomaisohjailua. Tämän ajattelun mukaan ihmisten keskinäinen luottamuskin perustuu nimenomaan lakeihin ja asetuksiin. Kapean sosiaalisen pääoman määritelmän näkökulmasta tällainen ajattelutapa vie yhteisöllisyysvapaaehtoisuus-merkityksen pois, ja se haluaakin pitää vapaaehtoisen yhteisöllisyyden erillään viranomaishallinnosta.

Laaja määritelmä ei liitä sosiaalista pääomaa kansalaisyhteisöihin, joihin se Hyypän (2002, 50) mielestä kuuluu. Hän kannattaakin suppeampaa määritelmää, jossa sosiaalisella pääomalla tarkoitetaan kansalaisten keskinäistä luottamusta, ver-

kostoja ja normeja, jotka edistävät yhteiskunnan toimintaa. Sosiaalinen pääoma on kuin verkosto, joka sitoo kansalaiset tai toimijat toisiinsa. Myös Ruuskanen (2002, 5) liittyy sosiaalisen pääoman edellä mainittuihin ulottuvuuksiin ja ajattelee niiden edistävän ihmisten välistä sosiaalista vuorovaikutusta sekä toimintojen yhteensovittamista. Hänen mukaansa sosiaalinen pääomaa tehostaakin yhteisön hyvinvointia ja ihmisten tavoitteiden toteutumista.

5.3 Sosiaalisen pääoman syntyminen

Hyypä (2002, 27) näkee sosiaalisen pääoman syntyvän yhteisössä vallitsevan me-hengen myötä. Me-henki syntyy tunteesta ja luottamuksesta siihen, että jokainen jäsen aikoo tehdä ja toimia yhteisen tavoitteen mukaisesti. Pelkkä tietoisuus tavoitteesta ei riitä, vaan täytyy olla myös luottamus toisen pyrkimyksiin. Myös Eilonen (2008, 45) on väitöskirjassaan todennut, että sosiaalisen pääoman syntymiseen tarvitaan yhteisö, jossa on tietynlaisia ominaisuuksia. Yhteisön olemassaolo ei yksistään riitä, vaan siltä vaaditaan kykyä toimia ja sen täytyy sisältää esimerkiksi sosiaalista tukea ja kontrollia tuottaakseen sosiaalista pääomaa ja hyvinvointia ympärilleen.

Mikään asuinalue ei siis itsessään lisää sosiaalista pääomaa, mutta jokin yhteinen uhka tai tavoite voi käynnistää yhteisössä osallistumisprosesseja (Pehkonen 2004, 54). Yhteisön jäsenten sosiaalinen osallistuminen onkin avainasemassa oleva tekijä. Osallistumista pyritään lisäämään kanasalaisaktiivisuuden vahvistamisella eli täysivaltaisuudella. Siihen kuuluu erilaisia prosesseja ja pysyviä toimia, joilla autetaan yksilöitä ja yhteisöjä osallistumaan aktiivisesti yhteisten asioiden hoitoon. Esimerkiksi yksilöllisten ja yhteisöllisten taitojen lisäämisen myötä kansalaiset voivat hallita elämänsä ja toteuttaa sen päämääriä. Pyrkimys kansalaisten täysivaltaisuuteen onkin sekä yhteisöllisyyden lisäämistä että sosiaalisen pääoman kartuttamista. (Hyypä 2002, 178.)

Rosen (2001, Saastamoisen 2009, 50 mukaan) mielestä ihminen osoittaa hyvää kansalaisuutta osallistuessaan oman hyvinvointinsa edistämiseen ja olemalla osa kansalaisyhteiskuntaa sekä sen paikallista toimintaa. Kuten jo aikaisemminkin todettiin, ihminen on yhteisöllinen olento, minkä seurauksena myös eettinen puoli korostuu hänen toimissaan. Kunnon kansalaisena hän toimii epäitsekästä ja ak-

tiivisesti pyrkii edistämään ympäristönsä yhteisöllisyyttä auttamalla toisia, harrastamalla ja osallistumalla. Heikkilä, Rintala, Airio ja Kainulainen (2002, 113) pitävät hyviä naapuruussuhteita tärkeänä osallistumisen muotona. Integroituminen asuin-yhteisöön ja osallistuminen yhteiseen toimintaan, esimerkiksi talkoisiin, ovat merkittäviä hyvinvointitekijöitä.

5.4 Sosiaalisen pääoman rappeutuminen

Putnam (2000, 31–133, Jokisen 2002, 70 mukaan) arvelee sosiaalisen pääoman nykyään rappeutuvan. Yhdysvalloissa tehtyjen tutkimusten mukaan ihmisten sosiaalinen elämä ei ole enää niin vilkasta kuin aikaisemmin. Kyläilyä harrastetaan vähemmän, keräyksiin annetaan rahaa, mutta aktiivinen osallistuminen toimintaan on vähentynyt. Poliittista äänestysintoa on, mutta harvempi tekee enää itse ehdokkaansa tai yhteisen päämäärän eteen töitä. Myös urheiluharrastus on siirtynyt seuroihin osallistumisesta enemmän yksinäiseen liikkumiseen tai katsomon penkille. Tällaisen itsenäisen harrastamisen ei ajatella tuottavan uutta sosiaalista pääomaa

Vaikka Yhdysvalloissa tehdyn tutkimuksen tuloksia ei voi suoraan siirtää Suomeen, kannattaa pohtia, olisiko meilläkin tapahtunut muutosta sosiaalisen luonteessa ja ihmisten tavoissa osallistua yhteisöjen jäseniksi (Jokinen 2002, 70). Yhdistysaktiivisuutta käytetään usein sosiaalisen pääoman mittarina, ja sen perusteella meillä Suomessa ei osallistuminen ole kuitenkaan vähentynyt. Yhdistystoiminta on paremminkin lisääntynyt. Se on kehittyvää ja uusiutuu nopeasti. (Ruuskanen 2002, 23–24.)

Hyvärin (2008, 153) mukaan paikallisyhteisöjen sosiaaliset suhteet luovat pohjaa verkostoille, jotka edistävät sosiaalista pääomaa. Tällaiset verkostot voivat välittyä edelleen seuraaville sukupolville. Kun sosiaalisen pääoman ajatellaan lisääntyvän paikallisen tason toimijoiden yhteistyöllä ja verkostomaisella toiminnalla, nostaa Möttönen (2002, 122–123) tärkeäksi asiaksi yhteistyösuhteiden laadun. Verkostot ja vuorovaikutus eivät sinällään riitä takaamaan sosiaalisen pääoman syntymistä ja alueen kehittymistä, vaan tärkeä perusta sille on vahva luottamus ja avoin kommunikaatio.

5.5 Luottamus sosiaalisen pääoman tukipilarina

Sosiaalisen pääoman teoriassa luottamusta käsitellään yhteisöllisenä tilana. Toisissa yhteisöissä on luottamusta enemmän ja vastaavasti toisissa vähemmän. Luottavaisuus toisia ihmisiä kohtaan on myös hyvin yksilöllinen ominaisuus. Jotkut luottavat toisia ihmisiä enemmän muihin yksilöihin. Tällaista yksilöllistä ominaisuutta kutsutaan yleistyneeksi luottamukseksi tai luottavaisuudeksi. (Julkunen & Niemi 2002, 171.)

Luottamuksen ajatellaan olevan aina kytköksissä johonkin sosiaaliseen todellisuuteen, kuten esimerkiksi sukulaissuhteisiin tai etnisiin siteisiin. Se onkin vahvasti sidoksissa kansalaisuuteen, sukuperään ja rotuun. Tällaisiin heimoperäisiin tekijöihin kytkeytyvän luottamuksen voi ajatella viimeaikoina jopa lisääntyneen. Näiden tekijöiden merkitys on lisääntynyt vastareaktiona globalisaatiolle ja yksilöllistymiselle. (Ilmonen 2002, 138.)

Sosiaalisen pääoman tiimoilta käydyissä keskusteluissa korostetaan yleistyneen luottamuksen merkitystä hyvinvoinnin synnyttämisessä. Ruuskasen (2002, 20) mukaan yhteisössä tai yhteiskunnassa vallitsevan luottamuksen ja taloudellisen toimintakyvyn välillä onkin tutkimusten perusteella havaittu yhteys. Lisäksi oppimisen, tiedonkulun ja innovaatioiden syntymisen taustalta löytyy usein sosiaalista pääomaa ja luottamusta.

Sosiaalisen pääoman käsitettä tutkineet pitävät luottamusta sen tukipilarina. Esimerkiksi Coleman (1990, 302, 306, Ilmosen 2002, 136 mukaan) ajattelee luottamuksen ja sosiaalisen pääoman olevan näkökulma, joka helpottaa yksilöä tietyissä toiminnoissa, hänen eläessään sosiaalisessa rakenteessa. Hän ajattelee luottamuksen näkökulmaksi, mutta ei kerro tarkemmin millainen se on. Myös Putnam (2000, Ilmosen 2002, 136 mukaan) pitää sosiaalisissa suhteissa erityisesti luottamusta keskeisenä käsitteenä sosiaalisessa pääomassa. Se edesauttaa ihmisiä yhteistoiminnassa ja sosiaalisen vaihdon vastavuoroisuudessa. Hänkään ei kuitenkaan määrittele tarkemmin luottamuksen keskeisiä piirteitä. Käsite on vaikeasti lähestyttävä ja tutkijat karttavatkin sen määrittelyä. Sitä voisi verrata terveyden käsitteeseen. Lääketiedekään ei osaa määritellä terveyttä, mutta sairaudesta sillä

on runsaasti sanottavaa. Samalla tavoin luottamusta on hankala määritellä, kun taas helpompaa on sanoa mitä se ei ainakaan ole.

Luottamukseen liitetään myös rajautuneita piirteitä. Tällöin se kohdistuu vain ihmisiin, joita pidetään tuttuina tai heihin voidaan tilannekohtaisesti samaistua. Suomalaiset luottavatkin ensisijaisesti omaan perheeseen ja lähipiiriin. Ulkomaalaisiin suhtautuminen on epäluuloisempaa. Myös käyttäytymistavoiltaan erilaisiin ryhmiin luotetaan selvästi vähemmän. Tällainen luottamuksen kohdistuminen niihin ihmisiin, jotka koetaan itsen kanssa samanlaisiksi, kuvaakin sosiaaliseen pääomaan liittyvää kääntöpuolta. Luottamuksen epätasaisen leviämisen seurauksena voi esiintyä eriasteista syrjintää. Myös sosiaalisen pääoman positiivinen vaikutus ihmisten kokemalle terveydelle jää helposti identiteettiryhmän sisäiseksi eikä leviä muihin ihmisiin. (Ruuskanen 2002, 20–21.)

Ilmonen (2002, 150–151, 155) toteaa luottamuksen olevan myös kasautuva ominaisuus. Ihmisen on todettu luottavan paremmin julkisiin instituutioihin ja toimijoihin, jos hänellä on yleistä luottamusta muihin ihmisiin. Näillä asioilla on todettu olevan yhteyttä toisiinsa. Kun luottaa erilaisissa tilanteissa toisiin ihmisiin, on yleensä taipumus luottaa myös yhteiskunnallisiin toimijoihin ja toisinpäin. Näin uskalletaan antaa luottamuksen lisääntyä. Tällainen yleistynyt luottamus kytkeytyy helposti myös lähipiiriin ja asenteeseen, että yhdessä toimimalla voidaan muuttaa asioita. Yhdistysaktiivisuuden onkin todettu olevan yhteydessä luottamukseen.

5.6 Sosiaalisen pääoman kääntöpuolena yksinäisyys

Yksinäisten ihmisten todetaan olevan niitä, joilla on muihin verrattuna vähemmän sosiaalista pääomaa (Lin 2001, 19). Tällaisia sosiaalisia suhteita, ystäviä ja vaikutusvaltaa vailla olevia ihmisiä voidaankin Saaren (2010, 240) mukaan sosiaalisen pääoman käsitteen kautta tarkasteltuna pitää köyhinä. Sosiologisesti ajateltuna yksinäisyys nähdäänkin sosiaalisen pääoman kääntöpuolena.

Yksinäisyyden kokemiseen vaikuttavaa sosiaalisten suhteiden vähäisyyttä tai kokonaan puuttumista on tutkinut vain muutama sosiaalisen pääoman tutkija. Burt (2004, Saaren mukaan 2010, 15) on tutkimuksissaan todennut yksinäisten olevan

huonommassa asemassa koetun terveytensä ja hyvinvointinsa vuoksi kuin verkostoituneet ja sosiaalisia siltoja rakantavat ja hyödyntävät ihmiset. Yksinäisten katsotaan joutuvan antamaan kilpailuetuja sellaisille, joilla on käytettävissään verkostoitumisen myötä tulleita resursseja. Saaren (2010, 124–125) mukaan ihminen pysyy ainakin jonkun verran itse vaikuttamaan valinnoillaan tällaisiin resursseihin. Esimerkiksi asuinpaikalla katsotaan olevan vaikutusta yksinäisyyteen. Vaikka kaupungeissa asuu sellaisiakin, jotka eivät koe lainkaan yksinäisyyttä, osoittaa tutkimuksen tulos yksinäisyyden olevan suurimpien kaupunkien ja haja-asutusalueiden ongelma.

Yksinäisyys on osittain myös sosiaalisesti rakentunutta eli ympäristöstä riippumattonta. Ihminen voi kokea itsensä yksinäiseksi, vaikka osallistuisi vapaaehtoistoimintoihin ja hänellä on monta läheistä ystävää, joita tapaa säännöllisesti. Koetun yksinäisyyden ja sosiaalisten suhteiden määrällä on kuitenkin tutkittu olevan selvä yhteys. Eli yksinäiseksi itsensä kokevalla oli muita vähemmän sosiaalisia suhteita. Kysyttäessä yksinäiseksi itsensä tuntevilta ihmisiltä heidän osallistumisestaan vapaaehtoistyöhön tai sosiaaliseen toimintaan, he toteavat usein olevansa passiivisia. (Saari 2010, 125–127.)

Saari (2010, 251–253) on pohtinut keinoja, millä yksinäisyyttä voitaisiin vähentää ja parantaa koettua hyvinvointia. Hän korostaa sosiaalisten mahdollisuuksien merkitystä ihmisten onnellisuuden tunteen lisäämisessä. Tällaisten sosiaalisen mahdollisuuksien keinoin pyritään kannustamaan myönteisiin muutoksiin, jotka ovat yksilön kannalta parempia ratkaisuja aikaisempaan tilanteeseen verrattuna. Saaren mukaan lääkityksen ja terapian lisäksi voidaan pohtia empatian edistämistä yhteiskunnassa. Täytyisi lisätä erilaisia mekanismeja, joiden avulla ja varaan rakentuu vastavuoroisuutta ja sosiaalisia suhteita. Tämä alue on sikäli hankala, että siihen liittyy monia valinnanvapauden liittyviä haasteita.

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tutkimuksessani yhteistyötahona oli nopankyläläinen yhdistys Nopankylän kyläseura ry. Tässä luvussa tuon esiin tutkimukseni toteutuksen eri vaiheita. Määrittelen myös käyttämiäni tutkimusmenetelmiä sekä avaan tutkimukseen liittyviä käsitteitä.

6.1 Aineiston kerääminen

Haastattelin tutkimustani varten kahdeksaa Nopankylässä asuvaa henkilöä. Minun onnistui saada haastateltavakseni hyvin monipuolinen ja kattava otanta kylän asukkaista. Haastateltavat edustivat sekä miehiä että naisia, ja heidän ikänsä sijoittui 30 ja 70 ikävuoden välille. Mukana aineistossa on Nopankylässä syntyneitä ja aina siellä asuneita henkilöitä, paluumuuttajia sekä erilaisten sattumien kautta kylän asukkaiksi tulleita henkilöitä. Osalla oli juuret ja sukulaisia kylässä, mutta mukana on myös sellaisia, joilla ei ollut mitään aikaisempia kytköksiä kylään. Asumisen kesto kylässä vaihteli muutamasta vuodesta useisiin vuosikymmeniin. Myös haastateltavien aktiivisuudessa ja osallistumisessa kylän yhteisiin asioihin oli eroja. Sain kerättyä tutkimuksessani kyläläisiltä monipuolista ja hyvää aineistoa erilaisista lähtökohdista. Vilkka (2005,109) kiteyttääkin aineiston keräämisen tavoitteeksi sisällöllisen laajuuden eikä niinkään aineiston määrän.

Nopankylässä pyhäpostin jako on järjestetty kyläseuran toimesta. Toimeen palkattu postinjakaja lupautui jakamaan myös kyläläisille laatimani saatekirjeen (LIITE 1), jossa kerroin opinnäytetyöstäni ja toiveistani saada aineistoa varten haastateltavakseni kyläläisiä. Haastatteluun halukkaat henkilöt ottivat minuun yhteyttä. Halukkaita ilmoittautui sen verran, että minulle jäi muutama vielä varalle mahdollisten estymisten sattuessa.

Haastattelut sujuivat hyvin. Ne tapahtuivat kahden kesken haastateltavien kanssa. Haastateltavien omasta halusta riippuen ne tehtiin joko heidän kotonaan tai minun luonani. Itse haastattelutilanteisiin varattiin runsaasti aikaa. Pyrin luomaan rauhallisen, kiireettömän ja rennon tunnelman, jotta haastattelusta tulisi haastateltavalle mukava kokemus ja saisin kattavia vastauksia. Häiriötekijöitä tilanteissa ei ollut ja

nauhoittaminen sujui hyvin. Erään haastattelun kohdalla kylläkin sattui niin, että huomasin haastattelun lopuksi nauhurin olleen pysähdyksissä. Asia tietenkin harmitti kovasti, koska hyvää aineistoa meni hukkaan, ja kyseisen henkilön kanssa emme saaneet enää uutta aikaa järjestymään.

Haastattelut kestivät keskimäärin 45 minuuttia, lyhimmillään puolesta tunnista reiluun tuntiin. Haastattelun aluksi pyysin lupaa tallentaa haastattelun nauhalle ja muistutin vielä, että opinnäytetyössäni ei tulla missään vaiheessa paljastamaan kenenkään haastateltavan henkilöllisyyttä. Kerroin vielä tutkimuksen tarkoituksesta ja pyrin selkeyttämään tutkimukseni käsitteistöä. Oma tietämykseni haastattelun aihealueista oli tärkeää. Haastateltavat saivat esittää kysymyksiä hieman hankalistakin teemoista. Suurin osa haastateltavista ei ollut pohtinut tutkimukseni aiheita aikaisemmin, mutta keskustelua syntyi hyvin ja sain laajoja ja kattavia vastauksia. Haastateltavat kertoivat rehellisesti ja avoimesti kokemuksistaan. Olin toimittanut teemahaastattelukysymykset (LIITE 2) kaikille haastateltaville, että he saivat tutustua niihin etukäteen. Haastatteluissa pyrin etenemään teemojen pohjalta. Keskustelu oli kuitenkin vapaamuotoista ja saatoimme palata myöhemmin uudelleen jo keskusteltuun aiheeseen.

6.2 Tutkimusmenetelmän valinta

Valitsin tutkimukselliseksi lähestymistavaksi opinnäytetyöhöni laadullisen, eli kvalitatiivinen tutkimusmenetelmän. Tutkimustavan valintaa tukee se, että laadullinen tutkimus kuvaa todellista elämää, ja halusin koota aineistoa luonnollisissa ja todellisissa vuorovaikutustilanteissa kyläläisten kanssa. Tutkimuksen luonteeseen sopii laadulliselle tutkimukselle ominainen tapa kerätä tutkimus aineisto haastateltavien kokemuksista. Valintaan vaikuttaa myös tahtoni kunnioittaa haastateltavieni ainutlaatuisuutta ihmisinä. Hirsjärvi ym. (2009, 164) toteavatkin laadullisessa tutkimuksessa aineiston keruuvaiheen olevan tutkimustulosten kannalta tärkeää. Tiedon keruussa ihminen itse on tiedonkeruun väline. Aineistoa kerätään käyttäen laadullisia menetelmiä, kuten erilaisia haastatteluja ja osallistuvaa havainnointia. Näillä menetelmillä kerätyt aineistot ovat ainutlaatuisia, eikä niiden pohjalta saatuja tuloksia voida yleistää. Laadullisessa tutkimuksessa aineistoa käytetään monipuoli-

seen, syvälliseen ja yksityiskohtaiseen tarkasteluun, eikä sen avulla testata hypoteeseja tai teorioita. Tarkoitus ei ole todentaa jo tutkittuja asioita, vaan löytää uutta ja odottamattomia seikkoja. Laadullisessa tutkimuksessa tutkittava kohde valitaan tarkoituksenmukaisesti, eikä sattumanvaraisesti.

Tutkimushaastattelumuotona en käyttänyt strukturoitua mallia, koska halusin haastateltavien vastaavan mahdollisimman avoimesti omien kokemustensa pohjalta. Myöskään täysin avoin haastattelu ei mielestäni olisi ollut paras mahdollinen menetelmä, sillä halusin saada vastauksia tiettyihin asioihin ja teemoihin. Haastattelumuodoksi valitsinkin vapaamuotoisen avoimen haastattelun ja yhdenmukaisen strukturoidun haastattelun välimuodon, eli teemahaastattelun (LIITE 1). Teemahaastattelu antoi minulle mahdollisuuden tehdä tarvittaessa tarkentavia kysymyksiä.

Vilkan (2005, 101) mukaan teemahaastattelussa, eli puolistrukturoidussa haastattelussa tutkimusongelmasta poimitaan keskeiset aiheet tai teemat, joita tutkimusongelman ratkaisemiseksi käsitellään. Oman työni teoreettinen viitekehys muotoutui tutkimuskysymysten pohjalta. Teoriassa avasin käsitteitä tutkimuskysymysten taustalta. Teemahaastattelun runko syntyi suoraan näiden samojen käsitteiden pohjalta. Haastattelukysymykset jaottelin näiden teemojen mukaisesti ja pyrin laatimaan ne siten, että niiden myötä saisin vastauksia tutkimuskysymyksiini. Vilkan (2005, 103) mukaan aiheiden käsittelyjärjestyksellä ei ole merkitystä, kunhan haastateltava voi antaa kuvauksensa kaikkiin teema-alueisiin. Tutkijan tehtävä on huolehtia siitä, että haastateltava pysyy sovituissa teemoissa. Hirsjärven ja Hurmeen (2001,48) mukaan haastattelutilanteissa olisi hyvä kuitenkin olla joustoa ja liikkumavaraa.

Teemahaastattelu voi olla vapaamuotoista keskustelua, jossa käsitellään samat teemat kaikkien haastateltavien kanssa. Haastattelutilanteessa pyritään kuitenkin löytämään tutkimuskysymyksiin vastaavia merkityksellisiä vastauksia (Tuomi & Sarajärvi 2002, 77). Tutkimuskysymykset voivat silti vielä täsmentyä tutkimuksen edetessä ja tutkimuksen suunnitelmasta joustetaan tilanteen vaatiessa (Hirsjärvi ym. 2009, 164). Laadullisessa tutkimusmenetelmässä kysymysten asettelu pyritäänkin pitämään mahdollisimman avoimena kentältä tuleville vaikutteille (Grönfors 2011, 5).

Vilkan (2005, 105) mukaan teemahaastattelun ongelmana saattaa olla, että haastattelukysymyksissä peilautuu tutkijan oma käsitys asiasta. Tällöin haastateltava voi vastata tutkijan haluamalla tavalla eikä oman kokemuksensa mukaan. Itse kiinnitin huomiota tähän haastattelukysymyksiä miettiessäni ja pyrin laatimaan ne avoimiksi ja mahdollisimman vähän haastateltavaa ohjaaviksi.

Kvalitatiivinen tutkimus pyrkii olemaan emansipatorinen. Sillä tarkoitetaan tutkittavan ymmärryksen lisäämistä tutkittavasta aiheesta ja myönteistä vaikutusta hänen ajattelu- ja toimintatapoihinsa tutkittavan asian suhteen. (Vilka 2005, 103.) Haastatteluja tehdessä olikin mielekästä huomata, miten haastateltavat todella pohtivat tutkimuksen teemoja ja niiden merkityksiä. Heille jäi varmasti mieleen ajatuksia siitä, miten he toivoisivat toisten toimivan ja mikä on heidän oma roolinsa yhteisössä. Haastateltavat eivät ainoastaan toimineet tiedonantajina, vaan heille jäi myös itselleen haastattelusta jotakin.

6.3 Aineiston analysointi

Sisällönanalyysi on Tuomen ja Sarajärven (2002, 93) mukaan perusanalyysimenetelmä, jota voidaan käyttää kaikissa laadullisen tutkimuksen perinteissä. Useimmat laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmät perustuvatkin tavalla tai toisella sisällön analyysiin. Tällöin tarkoitetaan nähtyjen, kirjoitettujen tai kuultujen sisältöjen analyysiä. Tutkittavaa ilmiötä pyritään kuvaamaan tiivistetysti ja yleisesti, sekä dokumenttien sisältö tuodaan esiin sanallisessa muodossa (Tuomi & Sarajärvi 2009, 97). Vilka (2005, 140) tiivistää, että sisällönanalyysissä tutkittaville asioille pyritään etsimään merkityssuhteita ja merkityskokonaisuuksia.

Sisällönanalyysi voidaan muodostaa teorialähtöisesti. Teorialähtöinen analyysi nojaa johonkin aikaisempaan tietoon tai teoriaan, joka määrittelee tutkimuksen kiinnostavat käsitteet ja tutkittavan ilmiön. Toisin sanoen aineiston analyysiä ohjaa valmis, aikaisemman tiedon perusteella luotu kehys. Aikaisempaa tietoa tavallaan testataan jossain uudessa kontekstissa. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 99.) Oman tutkimusaineiston käsittelyssä katsoin tällaisen teorialähtöisen sisällönanalyysin olevan sopivin tapa käsitellä avoimia vastauksia. Teoreettisen viitekehyksen syntymiseen ja tiedon keräämiseen vaikuttivat tutkimuskysymykset. Teoreettinen viiteke-

hys muodostaa näin ollen tutkimilleni teemoille taustan. Yhteisöllisyys on keskeisin käsite, jonka kautta kokosin aihealueet teoreettiselle viitekehykselle. Muita käsiteltäviä teemoja ovat yhteisö ja sosiaalinen pääoma.

Laadin teemahaastattelurungon teoreettisen viitekehysten teemoihin pohjautuen. Aineistoni analyysi siis muodostuu teoreettisesta viitekehyksestä ja teemahaastattelurungon teemoista. Haastatteluja analysoidessani keskityin kyseisiin teemoihin yksi kerrallaan ja luokittelin auki kirjoitetun, eli litteroidun, aineiston näiden teemojen mukaisesti. Litterointi tarkoittaa Vilkan (2005, 115) mukaan haastatteluaineiston muuttamista tekstimuotoon, jolloin sitä on helpompi analysoida, ryhmitellä ja luokitella. Teemoihin luokittelun jälkeen jaottelin ja yhdistelin aineistoa etsien vastauksista eroavaisuuksia ja samankaltaisuuksia, minkä seurauksena syntyivät tutkimustulokset ja johtopäätökset. Analyysivaiheessa tutkimuskysymykset ja teoreettinen viitekehys vielä tarkentuivat lopulliseen muotoonsa.

6.4 Tutkimuksen luotettavuuden ja pätevyuden arviointi

Kaikissa tutkimuksissa tulisi välttää virheiden syntymistä. Tämän vuoksi tutkimusta tehdessä täytyy jatkuvasti arvioida tutkimuksen luotettavuutta. Luotettavuuden arviointiin on käytettävissä erilaisia mittaus- ja tutkimustapoja. Reliabiliteetilla ja validiteetilla voidaan mitata tutkimuksen luotettavuutta ja pätevyyttä. Reliabiliteetilla tarkoitetaan mittaustulosten toistettavuutta, eli tutkimuksen kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Tämä voidaan todeta esimerkiksi kahden arvioijan päätyessä samaan tulokseen tai samaa henkilöä tutkittaessa saadaan eri tutkimuskerroilla sama tulos. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 231.)

Validiteetilla puolestaan arvioidaan tutkimuksen pätevyyttä. Tämä tarkoittaa tutkimusmenetelmän kykyä mitata sitä, mitä tutkimuksella on tarkoituskin mitata. Toisin sanoen, ovatko tutkittavat ymmärtäneet mittarin ja kyselylomakkeen samalla tavalla, kuin tutkija olettaa. (Vilka 2005, 161.) Uusitalo (1991, 84) ajattelee tutkimuksen olevan pätevä silloin, kun tutkija on onnistuneesti siirtänyt tutkimuksessa käytetyn teorian käsitteet ja ajatuskokonaisuuden kyselylomakkeeseen. Validiteetin ja reliabiliteetin käsitteet ovat syntyneet määrällisen tutkimuksen piirissä. Niiden käyttöä laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa onkin Tuomen ja Sarajär-

ven (2002, 134–135) mukaan kritisoitu, ja ehdotettu korvattavan muilla mittareilla. Tärkeä seikka tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa on, että arvioinnissa huomioidaan tutkimus kokonaisuutena ja painotetaan sen sisäistä johdonmukaisuutta.

Pohtiessani oman tutkimukseni kohdalla sen reliaabeliutta, en voi varmuudella todeta ovatko mittaustulokset täysin toistettavissa. Samalla tutkimusmenetelmällä ja samoihin teemoihin perustuen jonkun toisen tekemä tutkimus antaisi kuitenkin todennäköisesti melko samanlaisia tuloksia ja johtopäätöksiä kuin oma tutkimukseni. Toinen tutkija voisi kyläläisiä haastatteleamalla ja samanlaista teemahaastattelurunkoa käyttämällä saada kuitenkin haastateltavilta hieman erilaisia vastauksia. Eri tutkijat voivat kiinnittää huomiota ja painottaa eri asioita sekä tulkita sanatomia viestejä eri tavalla. Haastateltavien antamiin vastauksiin voi jonkin verran vaikuttaa esimerkiksi heidän mielialansa kyseisessä haastattelutilanteessa ja eri päivinä tehdyt haastattelut voisivat antaa erilaisia vastauksia. Hirsjärvi ja Hurme (2008, 186) toteavatkin ihmisten käyttäytymisen vaihtelevan ajan ja paikan mukaan, minkä perusteella on epätodennäköistä saada täysin sama tulos kahdella eri tutkimuskerralla.

Validius todentui mielestäni tutkimuksessani hyvin. Koin teemahaastattelurunkoni toimivaksi. Sen avulla sain vastaukset asettamiini tutkimuskysymyksiin, mikä lisää tutkimuksen luotettavuutta. Toimitin teemahaastattelun rungon kaikille haastateltaville etukäteen tutustuttavaksi. Näin he saivat perehtyä kysymyksiin ja aiheisiin jo ennen haastattelutilannetta. Haastattelurungon teemat olivat aluksi haastateltaville hankalia ymmärtää. Avasinkin tapaamisten aluksi käsitteitä teorian pohjalta ja pyrin yksinkertaistamaan ja selventämään niitä. Keskustelun avulla varmistin, että teemat ymmärrettiin tutkimukseen riittävällä tavalla. Kerroin myös, mitä tutkimuksella halusin selvittää ja miksi itse pidin aiheita tärkeänä. Itse haastattelua tehdessäni varmistin tarkentavilla kysymyksillä, että haastateltava oli ymmärtänyt kysymyksen asettelun oikein.

6.5. Tutkimusetiikka

Tutkimusetiikka on hyvän tieteellisen käytännön noudattamista tutkimusta tehtäessä. Se velvoittaa kaikkia tutkimuksen tekijöitä samalla tavalla riippumatta siitä, millä koulutustasolla tai tieteenalalla tutkimusta tehdään. Vastuu hyvien tieteellisten käytäntöjen noudattamisesta ja rehellisyydestä on kuitenkin tutkijalla itsellään. Tutkimusetiikan tulisi kulkea tutkimuksen teossa mukana aina ideointivaiheesta tutkimustuloksista tiedottamiseen asti. Käytännössä se tarkoittaa yhteisten sovittujen pelisääntöjen noudattamista suhteessa kaikkiin tutkimuksen kanssa tekemisissä oleviin tahoihin. Hyvän tieteellisen käytännön toteutuessa tutkijat noudattavat eettisesti kestäviä, eli tiedeyhteisön hyväksymiä tiedonhankintamenetelmiä ja tutkimusmenetelmiä. (Vilkkä 2005, 29–30.) Opinnäytetyötä tehdessäni perehdyin hyvin tutkittavaan aiheeseen ja siihen liittyvään tieteelliseen kirjallisuuteen. Lähdeaineistoa hankin monipuolisesti. Olin kuitenkin kriittinen valitessani käytettäviä lähteitä niiden tuoreudesta ja tutkimuksellisuudesta. Lähdeviitteiden merkitsemisessä pyrin täsmällisyyteen ja huolellisuuteen ja toin tekstin sisällön esiin omin sanoin.

Haastateltavat ottivat saatekirjeen (LIITE1) saatuaan itse minuun yhteyttä ja lähtivät vapaaehtoisesti mukaan tutkimukseen. Kerroin heille vielä haastattelun aluksi mitä opinnäytetyöni tutkii ja miksi se tehdään. Painotin tutkimuksen luottamuksellisuutta ja kerroin, ettei kenenkään henkilöllisyys tule missään vaiheessa julki. Pyyisin jokaiselta erikseen lupaa nauhoittaa haastattelut ja selvitin, että litteroinnin ja analysoinnin jälkeen aineisto hävitetään. Hirsjärven ja Hurmeen (2008, 20) mukaan haastateltavan tulisikin osallistua tutkimukseen vapaaehtoisesti, eikä suostuttelun myötä. Hänen täytyy olla tietoinen tutkimuksen tavoitteista ja menettelytavoista. Ihmisiin kohdistuvissa tutkimuksissa ja haastatteluissa tulee annettujen tietojen luottamuksellisuus aina selvittää. Ennen haastattelua on hyvä ottaa puheeksi myös muita eettisiä kysymyksiä, kuten yksityisyys, suostumus ja seuraukset.

Minulla oli kylän asukkaana omakohtaista kokemusta tutkittavaan aiheeseen. Mielestäni se oli hyvä asia tutkimusta tehdessäni ja koin pääseväni lähelle haastateltavia ja heidän kokemuksiinsa arjesta. Siirsin kuitenkin omat olettamukset ja ennakkoluulot syrjään analysoidessani tutkimusaineistoa ja tehdessäni johtopäätöksiä. Koko tutkimuksen ajan suhtauduin estottomasti ja avoimesti tutkittavaan aiheeseen, ja olin valmis muuttamaan omia näkemyksiäni tai yleisiä olettamuksia.

Pyrin arvioimaan omaa tutkimustyötäni jatkuvasti, miettien omaa asennoitumistani ja tutkimustapoja, toimiakseni eettisesti oikein. Eräs keskeinen asia oli haastateltavien yksityisyydensuoja. Käytin tulososiossa tutkimuksen luottamuksen tueksi osittain suoria lainauksia haastateltavien vastauksista, kuitenkin haastateltavien anonymiydestä huolehtien. Jokaisen haastateltavan kohdalla, lainauksia ottaessani huomioin sen, ettei tekstistä voida jäljittää sanomisia kehenkään henkilökohtaisesti. Haastateltavien kommentit on kuitenkin analysoitu niin, ettei vastauksien sanoma ole muuttunut. Heidän kokemuksensa on välitetty juuri niin kuin he ovat sen minulle kertoneet.

7 TUTKIMUSTULOKSET

Käsittelen tässä luvussa tutkimuksesta saamiani tuloksia. Tutkimuksen tulososio perustuu opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin ja teoreettiseen viitekehykseen. Pysin hakemaan vastauksia asettamiini tutkimuskysymyksiin. Teemahaastattelun runko on rakentunut tutkimuskysymyksiin pohjalta, ja etenen tulosten esittelyssä näiden teemojen mukaisesti (LIITE1). Haastateltavien taustatietojen jälkeen käsittelen yhteisöllisyyttä, sosiaaliseen pääomaan vaikuttavia asioita ja lopuksi yhteistoimintaa. Olen liittänyt tulososioon suoria lainauksia haastateltavien kyläläisten vastauksista. Näin pyrin havainnollistamaan ja konkretisoimaan tekstiä ja tuloksia. Lainausten yhteydessä käytän kirjainta H, joka tarkoittaa haastateltavaa. Olen numeroinut heidät juoksevasti.

7.1 Taustatiedot

Taustatietoihin pyysin haastateltavia kertomaan itsestään ja perheestään, ja näin taustoittamaan asumistilannettaan. Haastateltavina oli kahdeksan kylän asukasta sekä miehiä että naisia. Heidän ikänsä sijoittui nuoresta aikuisesta eläkeikäiseen. Jokaisella haastatteluun osallistuneella oli lapsia ja osalla lapsenlapsiakin, myös perhemuotoja oli monenlaisia. Osa haastateltavista asui puolison ja lastensa kanssa, joku yksin tai lasten kanssa ja jotkut puolison kanssa kahdestaan lasten lähdettyä maailmalle. Puolet haastateltavista kertoi syntyneensä Nopankylässä, loput olivat asuneet kylässä muutamasta vuodesta viiteentoista vuoteen. Neljä haastatelluista kertoi asuneensa välillä muualla ja palanneensa sitten takaisin kylään. Muualta tulleilta kysyttäessä, miksi he päätyivät juuri Nopankylään, vastaus oli kaikilla samansuuntainen. He olivat halunneet muuttaa maaseudun rauhaan, ja Nopankylässä oli sattunut olemaan sopiva talo myynnissä.

7.2 Yhteisöllisyys

Miten haastateltavat mieltävät yhteisöllisyyden omassa kotikylässään? Ja millainen yhteisö Nopankylä heidän mielestään on? Näihin asioihin hain vastauksia kyläläisiltä. He kertoivat, miten itse tuntevat kuuluvansa tähän yhteisöön, ja löytyykö kylästä heidän mielestään yhteisöllisyyttä. Haastateltavat pohtivat laajemminkin yhteisöllisyyttä, sitä vahvistavia ja heikentäviä tekijöitä. Yhteisöllisyyden tulevaisuus puhututti haastateltavia myös.

Nopankylä yhteisönä. Lähes jokainen haastateltava koki vaikeaksi vastata kysymykseen, millainen yhteisö Nopankylä on? He eivät olleet aikaisemmin juurikaan pohtineet tätä asiaa. Esiin nousi kuitenkin sellaisia positiivisia asioita kuin toistensa tunteminen ja luottamus. Haastateltavat kokivat ympäröivän kyläyhteisön olevan toisistaan kiinnostunut ja välittävä. Kylän syrjäisen sijainnin arveltiin vaikuttavan siihen, että oli totuttu ponnistelemaan yhdessä asioiden eteen. Pisimpään kylässä asuneet kertoivat yritteliäisyyttä ja yhdessä tekemisen meininkiä olleen kylässä jo edellisten sukupolvien aikana.

Se on varmaan tämä sijainti, kun ollahan vähä kaukana keskustasta, niin iliman ei tuu mitää. Ja kyllä kai tuo koulu on sellaanen tekijä, jotta se pysyys niin teherähän yhyres. (H5)

Täälä kyläs on jo sukupolvien aijan opittu puhaltamahan yhtehen hii-lehen. Ennen elannon etehen, ja nyt on tuo koulun säilyminen. (H 8)

No kyllä täälä on sellasta yhteishenkeä. Ja kun on sen verran pieni kylä, niin kaikki tunto toisensa ja pystyy luottamahan. (H 7)

Kielteisiäkin asioita kyläyhteisössä tunnistettiin, kuten kateus. Toistensa uusia hankintoja tai saavutuksia ei naapurusto aina ollut huomaavinaanakaan.

Kateutta on ainaki. Sen mä oon huomannu, mutta on se varmahan muollaki ku Nopankyläs. (H 8)

Joku haastateltava kertoi kyläyhteisön olevan varautunut ja sisäänpäin lämpiävä. Hänen mielestään yhteisöön oli muualta päin muuttavana vaikea päästä sisään. Toinenkin jonkun aikaa kylässä asunut kertoi epäilevänsä, että saattaa olla jonkinlaisia sisäpiirejä, joihin on hankalampi päästä mukaan. Hän ei kuitenkaan ollut tuntenut itseään ulkopuoliseksi.

Tämä on varmaan sellaanen perusnormaali maalaiskylä, niinku muukki pohojalaaskylät. Ei niinku satasella päästä kylään, mutta ku ehkä sitte, jos kaks kolkytä vuotta asuus, niin ehkä sitte. Sitte olis historia sen verran pitkä, jotta voitaas sanoa, että ehkä ne nyt on nopan-kylääsiä. Että tuota, tää on sisäänpäin lämpiävä yhteisö. (H 6)

On ne kaikkein vanhimmat ja kauiten kaikissa toimineet, niin kyllä niillä varmaan on omat sisäpiirit. Ei mulla kuitenkaa oo ollu sillälailta ulkupuolista tunnetta. (H 1)

Yhteisöön kuuluminen. Tiedustelin haastateltavilta miten he kokivat kuuluvansa kyläyhteisön jäseneksi. Yhtä lukuun ottamatta kaikki kertoivat tuntevansa itsensä noppalaisiksi ja yhteisön jäseneksi.

Kyllä, hyvin vahvasti. Mun mielestä noppalaasuus on ihmisiä yhyristävä asia. Ja kyllä mä kuulun siihen porukkaan. (H 7)

Joo noppalainen ilman muuta. (H 1)

Ainaki osan kans on mun mielestä tosi hyvä me-henki. (H 4)

No en mä ny voi sanoa ihan suoraan, että mä en kuulu yhteisön jäseneksi. Mä koen, että mä tähän kylään kuulun, mutta tuota niin, se nyt johtuu palio munki luonteesta. Mä vaan kuulun, en mä anna periksi sillä tavalla. (H 6)

Yhteisöllisyyden näkyminen kyläyhteisössä. Yhteisöllisyyden käsite tunnistettiin ja liitettiin hyvin monenlaiseen asiaan. Haastateltavat kertoivat toistensa tuntemisesta ja yhdessä tekemisestä. Myös yhdistystoiminta tuli vastauksissa vahvasti esiin. Kyläkoulu, ja sen eteen yhdessä tehty työ, nousivat muutamassa vastauksessa esiin, lähinnä pidempään kylässä asuneilta. Samoin mainittiin takavuosina kyläläisten perustama osakeyhtiö, johon lähti neljäkymmentä osakasta kylästä. Osakeyhtiö rakennutti kaksi ja remontoi yhden omakotitalon myytäväksi lapsiperheille. Yhteisöllisyys oli viime vuosina saanut aivan uudenlaisia muotoja sosiaalisen median myötä. Kylän omilla facebook -sivuilla oli pari sataa jäsentä ja kyläläisten välinen kirjoittelu aktiivista. Pääasiassa kyläyhteisö todettiin hyvinkin yhteisölliseksi asuinpaikaksi.

Onhan ny toki sitä. ja kyllä sitä tarvitto kun on kyläs monenmoista asiaa, ja on yhyres tehty ja oltu. Niinku tuo koulu nyt on ollu sellaanen päähomma, jonka etehen on pitäny koko kylän vähä pullistella, ja jat-

kuvasti. Niinku nuota lapsiperheitä kylähän hommattu, ja saatuki. Ku ei meinaa olla tarpeheksi. Kyllä se siitä johtuvaa on, jotta ollahan yhyres matkas. (H 3)

No hyvinki sellaanen yhteisöllinen, siis onhan sitä täälä. Palio sellaaasta, minkä etehen yhyres teherähän töitä. Hyvinhän nuos tapahtumis on porukkaa aina ollu. Ja jos jotaki asiaa ruvetahan ajamahan, niin siihen saa isoon porukan mukahan. Niinku se, ku rakennutettiin nuota taloja lapsiperheille, niin siinäki oli parikymmentä savua rahoottamas. (H 7)

Nyt kun meillä on omat facebook -sivut, mihinä on palio nykyisiä ja entisiä kyläläisiä, niin sielä on kylän asiaa lairasta laitahan. Uurekki kylähän muuttanuset on sen kautta tullu kasvot tutuksi. (H 8)

Jotkut haastateltavat vertasivat kyläyhteisön yhteisöllisyyttä aikaisempaan asuinpaikkaansa kaupungissa. Heillä oli täysin toisistaan poikkeavat kokemukset kaupungin ja kylän yhteisöllisyydestä. Toisen mielestä maaseutu on yhteisöllisempi asuinpaikka, kun ihmiset tuntevat paremmin toisensa ja ovat kiinnostuneempia naapureista. Toinen taas oli tullut siihen tulokseen, että kaupunkiasuminen on yhteisöllisempää. Hän kertoi kaikkien olevan samalla viivalla, eikä ole puolustettavaa reviiriä, kuten maaseudulla.

Kyllä täällä maalla on enemmän yhteisöllisyyttä, kuin siellä kaupungissa. Siellä asutaan isoissa komplekseissa, ja saattaa olla, ettet edes tiedä ketä yläkerrassa asuu. Täälä nyt kuitenkin kaikki tuntevat naapurit. Jos ei tunne niin ainakin tietää kaikki, jotta kyllä sillälaila maalla on enemmän yhteisöllisyyttä. (H 1)

Me lähdettiin hakemaan sitä yhteisöllisyyttä täältä maalta, kun lähdettiin sieltä kaupungista pois, mutta me huomattiin, kun on täälä oltu, että se oli itteasias vahvempaa sielä kaupungis kuin täälä maalla. Kun kaikki on vieraita toisilleen, niin kaikki ottaa toisensa samalta viivalta. Kellää ei oo historiaa siihen asuinalueeseen. Elikkä sitä ei niinku puolusteta samalla tavalla kuin täällä puolustetaan sitä omaa reviiriä. kaupungis on niinku yhteinen reviiri. Täälä se on hyvin tarkkaa, missä se menee. Että kaupungissa ja kerrostalossa on sosiaalisempaa elämää kuin maalaiskylässä. (H 6)

Yhteisöllisyyttä vahvistavia tekijöitä. Kysyin haastateltavilta, mitä sellaisia asioita heidän kylässään ja kyläyhteisössään voisi olla, mitkä mahdollisesti lisäävät kylän yhteisöllisyyttä. Pitkään kylässä asuneille tähän vastaaminen tuntui olevan helppoa ja heillä oli kaikilla keskenään samanlaisia ajatuksia. He kokivat koulun loppumisen uhan kyläläisten yhteiseksi asiaksi ja yhteisöllisyyden ylläpitäjäksi.

Myös kylän syrjäisestä sijainnista johtuen jouduttiin tekemään erilaisia talkoita ja ajamaan asioita yhteisten päämäärien saavuttamiseksi. Kyläläisten yhteinen historia mainittiin myös yhdistävänä tekijänä.

Se on varmaan tämä sijainti, kun ollahan vähän kaukana keskustasta, niin on vähä niin jotta ilman ei tuu mitää. Ja kyllä kai tuo koulu on sellaanen tekijä, jotta se pysyys niin teherähän yhyres. Jos se loppuus niin sitä porukkaa ei saa tänne enää tulemahan, uusia asukkaita. Ehkä se elämä ei pysähtyysi, mutta se niinku tuntuu siltä. (H 5)

Sekin vaikuttaa varmahan, jotta täälä on aika palio kyläs ihan kanta-porukkaa. On yhteestä historiaa jo monen sukupoloven aijalta. (H 8)

Se oli silloin aikansa ku kauppa meinas ruveta loppumahan, niin kyllä siitä sitte oltihin niinku kaikki yhyres ja... mutta ei sitä sitte mitää sille voinu, kyllä ne sen lopetti. Sitte aikoonansa oli vesijohtohomma sellaanen yhteenen homma. Sitä joku porukka vei silloin etehenpäin. pyhäpostista nyt jahkittihin aikansa kans, kun sitä ei tänne jaeta. Moni silloin lopetti leheren tilaamisenki joksikin aikaa ja Ilkka leheres käytihin. Mutta nyt on ollu tuo viemäriasia tapeetilla. Sekin pitää täälä itte hommata. Kaikki ne pikkuhilijaa lopettaas täältä. (H 3)

Vähemmän aikaa kylässä asuneet eivät oikein osanneet kertoa yhteisöllisyyttä vahvistavista seikoista, kuten vanhempien asukkaiden esiin tuomista yhteisistä uhista.

Mitään sellaista uhkaa mä nyt en osaa sanoa, että mikä sellainen vois olla, joka saisi kyläläset toimimaan vielä enemmän yhdessä. (H 6)

Yhteisöllisyyttä heikentäviä tekijöitä. Haastattelujen myötä nousi esiin yhteisöllisyyden kokemusta vähentäviä seikkoja. Kiire nousi useammaltakin haastateltavalta esiin. Myös kotityöt, television katselu ja tietokone ajateltiin nykypäivänä olevan yhteisöllisyyden vähentäjinä. Myös perheiden ja maaseudun rakennemuutos mietitytti. Ihmisten työt, sukulaiset, ystävät ja harrastukset ovat kotikylän ulkopuolella. Sen ajateltiin vähentävän kyläyhteisön yhteistoimintaa.

Kyllä mä oon miettinykki, jotta onko ihmiset niin kiireisiä tänä päivänä, vaikka sitä on ennenki tehty töitä, kotia hoirettu ja muuta. Nykyään vaan chattaillaan ja viestitellään mitä kuuluu. Se on niin heleppua, voi teherä yöpukeeski vaan. Onko se niin, jotta mietitään enemmän niitä omia asioita. Ja kun ei asuta enää niin, jotta eri sukupolvet samas taloos. Ihimisillä on sitte työt ja sukulaaset kylän ulkopuolella. (H 2)

Se on varmaan sellainen sukupolvikysymys. Aika muuttaa toimintatapoja ja ihmisiä. Ennen tehtiin toisin kuin nykyään. Ihmisillä on niin paljon kaikkia omas elämäs, aika jaetaan toisin. (H 1)

Eräs pitkään kylässä asunut haastateltava pohti yhteisöllisyyttä ja sen heikkouksia uusien kyläläisten kannalta.

Sellaanen asia nyt tietysti on, jotta jos nyt on vaikka perusnoppa-laasia, jonka on vain tosi sisäänpäin lämpiävä porukka, niin jos on joku uus ja ulukopuolinen, niin sen voi olla todella vaikia päästä sisälle joskus siihen porukkahan. Vaikka koitetahanki nyt olla kovin avomielisiä nuos hommis, mutta kyllähän niis on aina niitä sisäpiirijuttuja. (H 4)

Yhteisöllisyyden tulevaisuus. Kysyin kyläläisiltä yhteisöllisyyden tulevaisuudesta. Halusin tietää olivatko he huolestuneita kotikylänsä yhteisöllisyyden tulevaisuudesta. Lähes kaikki olivat sitä mieltä, että yhteisöllisyyttä on yleisesti ollut aikaisemmin enemmän ja se olisi vähenemään päin. Eivät he kuitenkaan olleet huolestuneita asiasta ja jotkut totesivat, ettei se heidän omalla kohdallaan kuitenkaan ollut vähentynyt. Jälleen pidempään kylässä asuneet yhdistivät mahdollisen koulun loppumisen yhteisöllisyyden säilymiseen.

Ei se ny niin kovaa huolestuta, mutta kyllä se on sellaista jotta pikkuhilijaa se meinaa vähentyä. Ja sitte ainaki jos tuota niin tuloo kovin isoja takapakkia yhteesis asioos niin... Se voi olla, jotta jos tuo koulu pannahan kiinni, niin rupiaa tuntumahan kaikista jotta on turha mitää teherä. Jotta luovutetahan sitte. (H 3)

Emmä sitä miettiny oo. Emmä tierä, ei se ny mun kohoralla ainakaa vähentyny oo. (H 5)

Muutama haastateltava pohti tulevaisuuden ennustetta hyvinkin positiivisesti.

Emmä usko että yhteisöllisyys häviää. Mä luulen, että se voi jopa lisääntyäkin jollain lailla. (H 1)

Ei se ainakaa täs aikana mitä mä oon täälä asunu, niin oo vähentyny. No ehkä kyläily on, mutta yhyristystoiminta on suht viriää. Mun mielestä ollahan aktiivisia tekemähän kaikenmoista. Jos tuo koulu loppuu, niin sitte siinä pitää kohoristaa toiminta johonki muuhun. Täälä on kuitenkin niin palio nuoria perheetäkin (H 7)

Mun mielestä meillä on niin hyviä tyyppejä ja porukoota, jotta kyllä ne kaikenmoista järjestää. Ei yhteisöllisyys tuu loppumahan, mutta jos tuo koulu loppuu, niin varmahan lamaannutahan ainaki hetkeksi aikaa. Pakko jotaki korvaavaa tulla ja keksiä. (H 4)

Yksi haastateltava oli jo pidempään ollut huolestunut yhteisöllisyyden vähenemisestä. Hänen mielestään se ei koskettanut ainoastaan kyläyhteisöä, vaan yleisemmin erilaisia ihmisten toimintaympäristöjä.

Oon ollu siitä jo pitkän aikaa huolissani, siis sillä tavalla, jotta enemmän mennään siihen yksilökeskeiseen asias ku asias. Mä en löytäny täältä kylästä sitä yhteisöllisyyttä, mitä aikanaan nimenomaan tultiin hakemaan. Eikä se oo pelkästään tää kylien yhteisöllisyys, vaan työpaikkojenki. Kaikki viedään ihmisestä kauas, oli se mikä asia hyvänsä. Omat vaikutusmahdollisuudet omaan asiaan vähenee koko ajan. (H 6)

Kysyin haastateltavilta, olivatko he pohtineet kotikylänsä yhteisöllisyyttä ennen tätä haastattelua. Osa ei ollut lainkaan ajatellut asiaa ainakaan haastattelukysymysten pohjalta. Muutama oli miettinyt näitä asioita. Heillä oli toisistaan poikkeavia ajatuksia. Yksi haastateltava kertoi miettineensä paljonkin. Hänen mielestään yhteisöllisyyttä ei nykypäivän maaseutukylissä enää ole. Eräs haastateltava totesi hiljattain miettineensä, että on mukavaa, kun vielä törmää tällaiseen yhteisöllisyyteen. Hän oli saanut konkreettisesti apua kyläläisiltä talkoiden muodossa.

7.3 Sosiaalinen pääoma

Haastattelu eteni käsittelemään sosiaalisen pääoman taustalla vaikuttaviin asioihin. Kysyin haastateltavilta heidän kokemuksiaan ja ajatuksiaan tästä aiheesta. Kysyin kyläläisiltä, miten hyvin he tuntevat toisiaan ja kokevatko he tuntemisella olevan merkitystä, vai häiritseekö se kenties. Halusin tietää myös naapureissa kyläilemisestä ja voiko kylään mennä spontaanisti vai täytyykö asiasta sopia etukäteen. Myös luottamus oli haastatteluissa esillä. Tiedustelin avun saannista tarvittaessa ja omasta halukkuudesta auttaa toisia kylän asukkaita tarpeen vaatiessa. Kysyin haastateltavilta myös turvallisuuden tunteeseen liittyvistä kokemuksista.

Naapurien ja kyläläisten tunteminen. Kaikki haastateltavat kertoivat tuntevansa naapuruston asukkaat hyvin ja lisäksi suuren osan muitakin kyläläisiä. Viimeksi kylään muuttaneet asukkaat olivat toisille jääneet vähän oudoimmiksi ja etenkin vanhemmat haastateltavat kertoivat uusien nuorempien perheiden jääneen vierämmiksi.

Tunnen kyllä naapurit, mutta ei niinkään likikää kaikkia enää, ku niin palio muuttaa uutta väkiä. Naapurit ny tietysti tuntoo kaikki, mutta sitte ku mennähän toiselle puolelle kylää, niin sen näköö ku ollahan porukkaa koos, jotta ollahan ourompia, vaikka joskus nimen kuullu niin emmä ainakaa kaikkia tunne. (H 3)

Pidempään kylässä asuneet oppivat tuntemaan uusia kyläläisiä erilaisten tapahtumien kautta, ja kylään myöhemmin muuttaneet tutustuivat parhaiten lasten avulla. Lapset olivatkin usein avain sosiaaliseen kanssakäymiseen muiden kyläläisten kanssa. Haastatteluiden lomassa kävi ilmi, että aikuiset tunsivat naapuruston lapset melko hyvin nimeltä.

No ei siihen (tutustumiseen) hirveen pitkään mennyt, kun oli saman ikäisiä lapsia ja niiden kautta tuli tutuksi. Sitte tietysti lähinaapurit on ollu aktiivisesti ottamassa vastaan ja auttamassa. Se on ollu molemminpuolista. (H 1)

Kun kysyin toistensa tuntemisen merkityksestä, kaikki olivat sitä mieltä, että se on tärkeää ja positiivinen asia. Kukaan ei kokenut häiritseväksi sitä, että naapurit tuntevat toisensa. Sen koettiin lisäävän omaa viihtyvyyttä ja turvallisuuden tunnetta. Myöhemmin kylään muuttaneet kokivat herättäneensä alkuperäisten kyläläisten kiinnostuksen. Heistä tuntui, että heidät tunnetaan ja heidän asioistaan tiedetään paljon, vaikka he eivät itse vielä tunteneetkaan muita samalla tavalla. Joku toivoikin uteliaisuuden ja kiinnostuksen näkyvän myös kyläilyinä heillä kotona.

Tunteminen on ehdottomasti hyvä, mutta se pitääas se huomioiminen tapahtua sillälaila, että mä oon aina sanonu, että meillä on ovet auki. Saa koska vain tulla, mutta ketää ei tuu. (H 6)

Eräs uudemmista kylän asukkaista kertoi sen tuntuvan hyvältä, kun kaikki tervehtivät toisiaan. Aluksi se oli tuntunut kummalliselta, kun ei itse vielä tuntenut muita. Myös vanhempi asukas kertoi kyläläisten tervehtivän toisiaan ja hakeutuvan herkästi vaihtamaa kuulumisia, jos satuttiin näkemään kylän ulkopuolella asioilla. Se koettiin myös positiivisena, että kylän lapset tervehtivät aikuisia tullessaan tiellä vastaan.

Kyllä mä tykkään jotta tuntoo naapurit. Sitte luottaa paremmin, kun tuntoo ja tietää mitä toiset touhuaa. Mulle on äärettömän läheisiä ollu ne vanhat naapurit, jotka on koko lapsuuren asunu siinä. Ne on tosi tärkeitä. Ei nuoren uusien kans oo sillälaila kovin läheesiksi tullu. Toki tekemisis ollahan ja voirahan kyläälläkki joskus. (H 4)

Kyläileminen. Kaikki haastateltavat olivat yksimielisiä siitä, että toisten luona kyläillään nykyään vähemmän kuin aikaisemmin. Jokainen myös kertoi pitävänsä kyläilyä mukavana asiana ja toivoikin sen lisääntyvän.

Ei voi sanoa jotta palio kyläältääs. Kyllä se melekeen siihen jää kun tuos tienvarres tai asioolla nähärähän ja toimitellahan. (H 2)

Tällä kujalla vaan käyn. Näiren naapurien työnä tuloo käytyä, ei palio muualla. Ja ne käyy täälä. Täski yhtenä ehtona yks tuli tuohon ja istuu kauan aikaa. Piti lisätä välillä puita saunanpesähän, kun olin ollu menos saunahan. (H 5)

Niin uudet kuin vanhatkin kylän asukkaat totesivat spontaanin naapureissa kyläilemisen nykypäivänä vähentyneen. Kaikki ajattelivat kuitenkin voivansa kyläillä ainakin lähinaapureissa sopimatta siitä etukäteen ja kokivat myös heille voivan tulla etukäteen ilmoittamatta.

Aina joskus tuloo käytyä nuon yhtäkkiä, mutta ne on aina mukavia justihin kun joku vaan tuloo kysymättä. Silloon ei tartte monenmoista tarjottavaakaan olla. Mutta sitä pitää olla sellasta enemmän. Se on varmahan palio vähentyny siitä mitä on ennen ollu. (H 7)

Kyllä mä oon täs lähionaapuriis ollukki monta kertaa. Ei sitä tartte etukäteen sopia ja enkä mä ihimettele jos meille joku tuloo niin. (H 2)

Etenkin vanhemmat haastateltavat muistelivat kaiholla menneitä aikoja ja lapsuutensa kyläilykulttuuria kylässä. Ihmiset istuivat toistensa luona ja kertoilivat tarinoita, joita sitten lapsetkin kuuntelivat mielellään. Kyläilyn ohessa oli saatettu tehdä samalla erilaisia puhdetöitä.

Se oli ennen tuota jämerää, kun tuota niitä vaaria kuluki ja kuunteli niiren juttuja. Nyt olis tietenki ittekki mukava jutella ja kertua, mutta siihen ei oo paluuta. Sitä ei tuu ikinä olemahan enää. Kakarat huutoo pelien kans heti ku ne menöö johonki ja aikuuset teeveetä. (H 3)

Naapuriapu. Naapureista keskusteltiin pääasiassa hyvillään ja kiitollisina siitä, että on hyviä naapureita joihin voi luottaa. Kaikki haastateltavat kertoivat luottavansa siihen, että he saisivat naapureilta ja kyläläisiltä apua tarvittaessa, eikä kynnystä avun kysymiseen pidetty korkeana. Haastateltavat kertoivat erilaisia tilanteita, joissa olivat saaneet apua toisiltaan, kuten postin haku, sekä eläinten ja lämmityksen hoitaminen poissa ollessa. Kylän syrjäisen sijainnin vuoksi myös lasten harrastuksiin kuljetukset olivat mahdollisuuksien mukaan hoidettu vuorotellen. Useamman-

kin haastateltavan mielessä oli kamalia tapauksia takavuosilta, kun erilaiset tragediat olivat kohdanneet paria perhettä ja tapaukset olivat saaneet kyläläiset yhdessä auttamaan.

Kyllä mä uskoisin, jotta sitä saa apua tarvittaes, ku täs on ollu sellaasia tapauksia jotta sitä on toisia avustettu. (H 3)

Mun mielestä on ollu kyllä sillälaililla, jotta sitä (apua) saa. Mun mielestä meillä on sellaanen kylä jotta... Jos ny ajatteloo nuota juttuja mitä täälä on tapahtunu, niin kyllä siinä oli silloin kyläläiset kovasti asialla, eres rahallista apua kun ei oikeen palio muuta pysty. (H 4)

Jos tuloo jotaki hätää tai ihan pieniäki juttuja, niin kyllä mä luotan siihen, jotta mä löyrän jonku joka tietää enemmän ja pystyy auttamahan. Ei oo mitää kynnystä soittaa ja kysyä apua. Enkä mä oo kokenu, jotta se olis ollu huono homma jos on joutunu johonki kysymähän. Ja kyllä mun mielestä niinku mukulootaki on aina hoireltu ja kattottu niinku omiaki ja yhyres kulieteltu. Mä oon ainaki komentanukki niinku omiaki, samalla lailla. (H 7)

Johanny toki, kyllä autetahan. Son sitte omasta päästä kiinni jos tuntuu jotta välillä vähän onki vaivooksi. Kyllä täälä herkästi autetahan jos vain pyyretähän. (H 1)

Haastateltavat olivat myös yksimielisiä siitä, että he auttavat itse muita, jos vain kykenevät tai huomaavat jonkun tarvitsevan apua. Muutama totesi olevan tarvittaessa mukavampi kysyä itse apua, kun on auttanut ensin toisia. Myös erilaiset kökkät, eli järjestetyt talkoot, jonkin yhteisen asian puolesta nousivat esiin keskusteluissa. Etenkin uusien lapsiperheiden saamiseksi kylään oltiin valmiita tekemään talkootyötä. Naapuriapua näyttää riittävän Nopankylässä!

Kyllähän nuos kökkähommis on oltu, kun ei ikinä tierä koska itte tarttoo. (H 8)

Kyllä jos pyyretähän apuhun tai näen jonku härisnänsä niin meen auttamahan. Jos jotaki kökkiä järjestetähän niin kyllä mä meen, mutta joku muu saa ne organisoora. (H 5)

Jos mä kerran pystyn niin eherottomasti autan. Onhan täälä autettu porukallaki, siivottu pihaa ja kunnostettu taloa. Kai sellaaasis on vähä takana sekin jotta saarahan kylähän ja kouluhun lisää lapsia. (H 7)

Turvallisuuden kokeminen. Haastatellut kyläläiset kokivat olonsa kylässä turvallisiksi. Jokainen piti kotinsa ulko-ovea auki päivisin, kun he olivat kotona. Useampi haastateltava totesi maailman muuttuneen epäluotettavammaksi nykypäivänä,

mutta mahdollisen uhkan koettiin tulevan muualta kuin kotikylästä. Kaikki luottivat oman kylän asukkaisiin. Muutama mainitsi pitävänsä myös naapurien pihamaita silmällä, jos tiesi asukkaiden olevan poissa.

Kyllä täällä turvallista on. Jos mä kotona oon, niin ovet ei oo ikinä lukos. Ehkä pitääas laittaa, jos takapihalla on. Oli lehereski juttua, jotta Kurikas oli käyty keskellä päivää tuvas ja viety lompakko. Kyllä se uhka sitte tuloo muualta. Ei täs kylääsiä tartte, ei oo ketää sellasta. Ja kyllä sitä tuloo vilikuultua pihoolle, jos jotaki kummallista on liikkeellä ja outoohin autoohin. (H 5)

Mä luulen, jotta täällä kyläläiset luottaa toisihinsa, kun oon huomannu, jotta piretähän ovia auki, vaikkei olisi ketää tuvas. Kyllä mä ainaki pիրան naapurinkii markkia sillälaila silimällä, jos sielä näköö jotaki poikkeavaa, niin kyllä sen pistää merkille. (H 8)

Lähtökohtaasesti tunnen oloni turvalliseksi. Ei tartte ajatella, jotta kyläläiset tekis mitää, mutta maailma on mitä se on ja en mä jätä ovia auki jos mä lähären johonki, vaikka naapurihin. Että kyllä se uhka tuloo sitte jostaki muualta eikä tästä kylästä. (H 1)

7.4 Yhteistoiminta

Kysyin haastateltavilta, millaista yhteistoimintaa kylässä järjestetään. Löytyykö heidän mielestään Nopankylästä puitteita yhteisille kokoontumisille ja toiminnoille? Selvitin haastateltavien aktiivisuutta osallistua kylässä järjestettyihin tilaisuuksiin ja toimintoihin, kuten erilaisiin talkoisiin. Kysyin myös osallistumisesta järjestötoimintaan sekä mahdollisista syistä olla osallistumatta niihin. Myös ryhmään mukaan pääseminen nousi vastauksissa esille. Lopuksi haastateltavat vielä kertoivat, miten he kokivat osallistumisen.

Kylässä järjestettyä yhteistoimintaa. Haastatteluissa nousi esiin monenlaisia tapahtumia ja toimintaa, mitä kylässä on järjestetty. Kylän yhdistykset ovat järjestäneet erilaisia rakennusten ja pihapiirien kunnostustalkoita. Niissä on ollut mukana yleensä toistakymmentä aktiivista osallistujaa. Oppilaiden vanhemmat ovat kunnostaneet koulun pihapiiriä ja luistelukaukaloa. Myös kylätalon rakennuksia on kesäisin siivottu yhdessä ja saatu pihapiiriin aikaiseksi kesäkioski ja kirpputori. Kioski on kesäisin työllistänyt pari kylän nuorta.

No on pääsiäisvalakiaa ja sitte on ollu kylätaloolla kaikenmoisia yhteisiä tilaisuuksia, laulettu ja mitä kaikkia. (H 3)

No siis kyllähän täällä kylällä ny siis järjestetään kaikenlaista toimintaa. Tän kokonen kylä, ja täs on niin vähä kuitenki asukkaita ja niitä aktiivitoimijoita, että eihän tän kokonen kylä niinku voi järjestää tän enemää mun mielestä. (H 6)

Kuluneen kesän uutena asiana oli ollut pesäpallon peluu keskiviikkoisin urheilukentällä. Viikoittainen peli-ilta oli saanut alkunsa joidenkin asiasta innostuneiden aikuisten toimesta. Tiedottaminen oli tapahtunut lähinnä kylän omilla Facebook-sivuilla. Pelit oli aloitettu toukokuulla ja niitä jatkettiin pakkasiin ja pimeään saakka.

Mä tykkäsin tuosta pesishommasta, mihinä oli kaikkia kyläläisiä. Sel-laasiaki joita ei välttämättä osannu orottaakkaa. Meitä on ollu niin jotta on saatu aina joukkueeta. Parahimmillansa kahta- kolomiatoista. Se on aika kivasti näinki pienestä kylästä. Meitä on ollu kaiken ikäästä ja kokoosta, ja se on ollu sellaaasta kivaa. Ei meitä aluuksi ollu kauhian palio, mutta sitte tuli pikkuhilijaa lisää. Ei siitä ketää oo pois jääny. (H 2)

Mä sanoonki täs jollekki, jotta kun mulla on pesäpalloa, niin mä en tuu mihinkää silloon. Mihinkää työjuttuuhin tai jotaki muuta vastaavaa, En mä tuu, mä meen sinne ny! (H 5)

Kesällä kyläseura järjesti Kylätalolla jo perinteeksi muodostuneen kyläjuhlan. Päivän aikana oli ohjattuja lasten leikkejä, omien tuotteiden myyntiä sekä järjestettiin peräkonttikirppis. Ilta huipentui elävään musiikkiin. Tapahtumaa varten oli kökällä pystytetty teltta ja esiintymislava. Kesäjuhlassa kävi arviolta toistasataa ihmistä.

Tuo kesäjuhula nyt on päällimmäisenä mieles, ku se oli justihin. Sielä oli palio porukkaa. Sielä on sellaanen rento tunnelma, ja aina vaan rennommaksi muuttuu yötä kohore. (H 8)

Keskusteluissa nousi esiin muitakin perinteeksi muodostuneita kylän tapahtumia. Koulun väki, kyläseura ja vanhempainyhdistys järjestävät joulun alla koululla kylän yhteisen joulujuhlan. Lasten esityksistä on saatu nauttia myös keväisissä konserteissa ja senioripäivissä. Pitkät perinteet on myös Nopankylän miesten Kalajaisjärvellä järjestämällä Miestenillalla ja Kisaveikkojen Kurpanvuoren hiihdoilla. Nämä molemmat ovat valtakunnallisia ja keränneet runsaat osallistujamäärät.

Eikö meillä yhteistoimintaa oo, kun on kyläseura ja vanhempainyhdistys, puurojuhlan saavat aikahan. Meillä on tuo kesäjuhulaki taas tuulos, ja jos sitä pesäpallon harjoittamista sielä kentällä on, niin tuollaanen on kaikkiin parasta, vähä extemporee, kekkä lähtöö vaan. (H 4)

Kokoontumistilat ja mahdollisuudet. Haastateltavien mielestä kylässä oli monenlaisia puitteita yhteistoiminnalle ja kokoontumiselle. Ensisijaisesti mieleen nousivat Kylätalo ja kyläkoulu. Kyläläiset olivat takavuosina remontoineet Kylätalon vanhan kaupan tiloista. Sen yhteyteen oli tehty nuorisotilat ja kuntosali. Haastateltavat toivat esiin myös Kalajaisjärven ja vaihtelevat maastot laavuineen.

Mun mielestä kokoontumispaikkoja on kyllä ja aktiivisia ihmisiä. Onhan täällä kylätalo ja koulun markki, sitte seurakunnan rukoushuone ja leirikeskus. Nuota urheilutapahtumia voi järjestää urheilukentällä ja laavujakin on hienoos maisemis. Vaikka mitä. (H 7)

Puitteeta meillä on vaikka mihinkä, ku vaan löytyys paukkuja ja voimia järjestää. Kyllä meillä paikkoja on. Ei ny millekkää massatapahtumalle löyry sisätiloja, mutta taivasalle mahtuu vaikka kuinka palio kerralla. (H 4)

Osallistuminen. Kysyessäni omasta aktiivisuudesta osallistua erilaisiin yhteisiin toimintoihin, haastateltavista jokainen kertoi osallistuvansa jollakin tavalla. Erilaisiin talkoisiin olivat yhtä lukuun ottamatta kaikki osallistuneet viimeisen vuoden aikana. Hänelläkin olisi ollut halukkuutta osallistua, jos olisi kiireiltään ehtinyt. Ikä ei näyttänyt vaikuttavan osallistumiseen.

Pääsiäisvalakiällä nyt on aina oltu. On sitä vissihin joku kerta jääny käymätä mutta kumminki siihen on osallistuttu ja on kylätaloollaki oltu ja tietysti sitä sais vähä enemmänki mennä, mutta ei sitä vain muka tuu lähärettyä. No johonaki kökäs oon kans ollu. (H 3)

Kyllä mä oon mielestäni ihan hyvin osallistunu niinku uudeksi kylälääseksi. Mä oon semmonen ihminen, jotta ku kysytähän niin mähän lähden aina mukaan. Kyllä mä sitte kerkiän sitä kotia hoitamahan ja huushollia pyörittämähän myöhemminki. (H 6)

Yhdistystoiminta kylässä on vireää. Suurin osa oli aktiivisesti mukana jossain kylän yhdistystoiminnoissa. Vanhin haastateltava oli jäänyt yhdistystoiminnasta pois ja viimeksi muuttaneella oli aikomus tulevaisuudessa olla toiminnoissa mukana.

En oo osallistunu vielä, aikomusta on. (H 1)

Joo mä oon ollu aiva nuoresta asti näis yhdistystoiminnoos jollaki lailla mukana (H 4)

Kyläseuran todettiin olevan aktiivisimpia yhdistyksiä kylässä. Haastatelluissakin oli yhdistyksen toimijoita. Eräs heistä pohti yhdistyksen tämänhetkistä kokoonpanoa. Hän teki mielenkiintoisen huomion johtokunnan kahdestatoista jäsenestä. He ovat joko itse alkuperäisiä kyläläisiä, tai heidän puolisonsa tai isovanhempansa ovat kylästä kotoisin.

Joo en tierä jos tuota kyläseuraakin ajatteloo, niin ketäs siinä on alkuperäisiä noppalaasia...tällä hetkellä taitaa kaikki olla syntyysin tai niin jotta niillä on juuret tai jotaki muita kytköksiä tänne kylähän. Ei taira johtokunnas olla ny ketää muualta tullutta. (H 4)

Ainoastaan yksi haastateltavista kertoi, ettei ole kiinnostunut yhdistystoiminnasta. Hän oli kuitenkin halukas osallistumaan toisten organisoimiin tapahtumiin, kuten kökkiin.

Jos on jotaki kökkiä niin niihin sitte. Emmä oikeen oo innostunu nuohin yhyristyksihin menemähän. (H 5)

Osallistuminen yhteisiin tapahtumiin herätti paljon keskustelua. Jokainen kertoi nyt jo osallistuvansa aktiivisesti tai ainakin joihinkin toimintoihin. Kuitenkin kaikilla oli mielessään, että voisi olla vielä aktiivisempi. Erilaisia syitä pohdittiin sille, miksi aina ei tule lähdettyä tapahtumiin ja yhteiseen tekemiseen. Useampi vastaaja kertoi kiireen, kotitöiden ja muiden harrastusten vievän vapaa-aikaa.

Läheskää kaikkeen ei pääse osallistumahan mitä täs kyläs järjestetähän. Että haluaas osallistua hyvinkin paljon, mutta ei vaan kerta kaikkiaan aika riitä. Omat menot ja kiireet, ne pitää mua aika kiireisenä. (H 6)

Aina kun vaan kerkiää ja pääsöö, niin koitan osallistua. Monta kertaa vaan justihin silloin kun pitää lähtiä niin olis kotona muka kaikenmoista hommaa. (H 8)

Ryhmään mukaan pääseminen. Lähes kaikki haastateltavat kokivat, että heidän oli ollut helppoa mennä yhteisiin tilaisuuksiin ja päästä mukaan ryhmään. He eivät olleet tunteneet itseään ulkopuoliseksi.

Kyllä niihin on heleppo mennä, jos vain kerran pääsöö lähtemähän, niin ei siinä oo mitään. En mä o ikinä ainakaa huomannu, jotta olis jotta ” mitä sä tänne tuut?”. Sellaanen ei oo esteenä. (H 3)

Yksi haastateltava oli kuitenkin kokenut, että häntä ei oteta samalla tavalla mukaan, kuin pidempään kylässä asuneet. Hän ajatteli sen johtuvan juuri siitä, ettei hän ollut alkuperäinen kyläläinen ja kuulunut ”ydinporukkaan”. Hän koki, että voi osallistua, mutta häntä ei kuunnella tai huomioida samalla tavalla kuin muita.

Ei oo heleppua. Tuntee itensä vieraaksi. Siihen ei oteta sitä vierasta. Täällä pitää olla se kaksikytä vuotta, niin sitte siihen varmaan pääsee. No vähättely on ehkä vähä väärä sana, mutta jätetään huomioimatta. Kuitenkin sillä uudella tulijalla vois olla valtavasti annettavaa ja mielipiteitä, sellaista niinku erilaista ajattelukantaa, mutta sitä ei haluta kuunnella. (H 6)

Toinenkin kylässä vähemmän aikaa asunut haastateltava koki kyllä itsensä tervetulleeksi ryhmiin, mutta epäili myös, pääsisikö vielä vähään aikaan vaikuttamaan kyläläisiä koskeviin asioihin.

Tähän astisis niin kyllä ihan mukaan on otettu. Kyllä sitä varmaan on vähän omat sisäpiirit. Tää on kyllä vaan mun kuvitelmaa, mutta luulin, että on omat kuppikunnat. Sitten kun tulee uusia, niin ne ainakin jollakin tasolla otetaan mukaan tietenkin, mutta onko ytimessä niin se on eri asia. Pääseekö ihan esimerkiksi vaikuttamisen asteelle, niin se on eri juttu. (H 1)

Yhtä lukuun ottamatta kaikki olivat sitä mieltä, että on itsestä kiinni pääseekö ryhmään mukaan ja miten otetaan vastaan.

Riippuu paljo ihmisestä, mutta on hyviä esimerkkiä, jotka on muuttanu tänne ja päässy monehen mukahan. Sinne vain luikerrellahan ja hyvin menöö. Ja vaikia ketää on kotua hakia. (h 4)

Mun mielestä pääsöö, vaikka olis arkakin. Kyllä mä oon menny, ja päässy. (H 2)

Esimerkiksi tuo Kyläseura, niin siihen ei edes oteta mukaan, jos ei sulla oo juuria tänne. Elikkä jos halutaan pitää kylä elävänä, ja halutaan että täällä ihmiset viihtyy, niin kyllä sen kantaväestönkin pitää muuttaa sitä ajatusmaailmaansa, ei ainoastaan sen tulijan. (H 6)

Hyvinvointia osallistumisesta. Kysyin haastateltavilta miten he kokivat osallistumisen, ja ajattelivatko he sen lisäävän heidän omaa hyvinvointiaan. Haastateltaville oli kertynyt pääasiassa positiivisia ja hyviä kokemuksia yhdessä tekemisestä. Osallistumisesta oli jäänyt hyvä mieli ja he kokivat sen lisäävän heidän hyvinvointiaan. Ainoastaan yksi haastateltava ei kokenut saaneensa tapaamisista mielihyvää itselleen.

Kyllä, onhan se aina mahtava olla sellaaes, kun porukalla kaikkia teherähän. On se, ja sitte sielä voii aina nähära jonku ouron, ja tulla tietämähän kuka se on. (H 3)

Ne on yleensä aina tosi hauskoja tilaisuuksia, kaikki nämä tekemiset. Niis on aina mukavaa. Sielä nauretahanki ja vitsaallahän. Ei se oikias-tansa oikeen vakavaa hommaa ookkaa. (H 7)

Enimmäkseen semmosia mitään sanomattomia tunteita. Ei oo tullu niinku tunnetta, että jess! Ei ne oo lisänny mun hyvinvointia. (H 6)

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä luvussa esittelen tutkimustuloksien pohjalta tekemiäni johtopäätöksiä. Peilaan niitä teoreettiseen viitekehykseen, aikaisempiin tutkimustuloksiin ja omiin oletuksiini. Laadin teemahaastattelurungon tutkimuskysymysten ja teorian pohjalta, joten tutkimustulokset antavat vastauksia tutkimuskysymyksiin ja käsiteltyihin teemoihin.

Haastateltavani koostui kahdeksasta Nopankylän asukkaasta. He olivat eri-ikäisiä aikuisia naisia ja miehiä. Perhetaustoiltaan haastateltavat olivat vaihtelevasti yksinasuvista useamman lapsen perheellisiin vanhempiin. Kyläyhteisössä asumisen kesto vaihteli myös siellä syntyneistä vain joitakin vuosia kylässä asuneisiin. Haastateltavien taustatietojen ollessa erilaisia sain kattavan otannan kylän asukkaista. Pidän tutkimustulosten kannalta merkittävämpänä taustoiltaan erilaisia vastaajia kuin suurempaa vastaajamäärää.

Yhteisöllisyys. Ensimmäinen tutkimuskysymykseni oli, onko nykypäivän kyläyhteisössä yhteisöllisyyttä? Haastattelujen perusteella yhteisöllisyydellä on merkittävä osa kylän asukkaiden asuintyytyväisyydessä. Kyläyhteisöstä nousi haastattelujen myötä selvästi esiin Saastamoisen (2009, 42–47) määrittelemät yhteisötutkimuksen kolmijaon osa-alueet. *Paikallisuus* koetaan kyläyhteisössä merkittävänä asiana yhteisöllisyyden kokemisessa. Kylän asukkaat tuntevat yhteenkuuluvuutta ja ”noppalaisuus” määrittää heidän identiteettiään ja suhdettaan muihin. Ihmiset ovat voimakkaasti sitoutuneet kotipaikkaansa ja kylän asukkaita yhdistää yhteinen historia ja sukulaisuus. Myös *kielellinen ja symbolinen vuorovaikutus* tulee esiin kyläyhteisön ollessa sosiaalinen kokonaisuus, jossa asioista ajatellaan ja puhutaan samalla tavalla sekä jaetaan yhteinen kulttuuri ja arvomaailma. Yhteisymmärrys oli merkittävää kun puhuttiin esimerkiksi luonnosta, kylän historiasta tai kyläkoulun loppumisen uhasta. Koska kyläläiset ovat itse aktiivisia toimimaan yhteisten asioiden puolesta, täytyy myös *poliittisen keskustelun* tavoite korostaa yhteisöjen ja yhdistysten roolia vaikutettaessa yhteiskunnan ongelmiin ja päämääriin hyvästä elämästä.

Hyyppä (2005, 161) nostaa tutkimuksessaan koulun merkityksen yhteisöllisyyden tukijalaksi. Uhka pienen kyläkoulun ovien sulkeutumisesta nousi myös haastatte-

luissa esiin useasti. Asia huolettaa kaikenikäisiä kyläläisiä riippumatta siitä, onko lähipiirissä koululaisia vai ei. Mielenkiintoinen huomio oli, että alkuperäiset kyläläiset murehtivat asiaa, mutta uusia kyläläisiä se ei näyttänyt niinkään huolettavan, vaikka heillä olisikin kouluikäisiä lapsia. Alkuperäisillä kyläläisillä kouluun liittyy paljon tunteita, muistoja ja historiaa. Koulun loppuminen tuntuisikin heistä kuin kylän ”pieneltä kuolemalta”. Kyläläiset ovat viime vuosina toimineet monella tavalla säilyttääkseen kyläkoulun. Holmilan (2001, 95) mielestä yhteisöllisyyden tunteet nousevatkin parhaiten esiin silloin, jos joku tekijä asettuu niitä uhkaamaan, tai asettaa ihmisten yhteenkuuluvuuden kyseenalaiseksi.

Myös professori Jouni Välijärvi puhui vuoden alussa Seinäjoella pienten lähikoulujen puolesta. Hän kertoi ruotsinkielisten koulujen oppimisen tason kehittyneen suomenkielisiä paremmin viime vuosina. Tähän hän hakee selitystä yhteisestä vastuusta ja huolenpidosta lapsia kohtaan. Koulutaipaleen aloittavat lapset tarvitsevat yhä lähipiirin ja sen pienemmän lähikoulun. (Välijärvi 2014.) Nähtäväksi jää väheneekö yhteisöllisyys kylässä tulevaisuudessa koulun loppuessa, vai tuleeko tilalle muita asioita, joiden eteen yhdessä toimitaan ja kokoonnutaan? Kylä ei kuitenkaan lakkaa olemasta ja siellä on asukkaita, joten yhteisöllisyydelle on kuitenkin perusta olemassa.

Yhteisöllisyys on viime vuosina saanut uudenlaisia muotoja kylässä. Perinteisen kyläilyn tilalle on tullut sosiaalinen media. Internet täydentää ja lisää ehkä jo vähemmän ollutta yhteydenpitoa ja yhteisöllisyyttä. Fyysisten kontaktien sijaan on tullut entistä enemmän yhteydenpitoa tietokoneitse. Kylän omat facebook-sivut ovat ahkerassa käytössä ja siellä tapahtuu tiedottamista, keskustelua ja tutustumista. Sivut ovat uusi tervetullut foorumi kyläläisten väliselle mielipiteenvaihdolle, näkökulmien esiin tuomiselle ja jutustelulle, kun enää ei tavata kyläkaupassa tai kylän raitilla samalla tavalla kuin aikaisemmin. Heinosen (2008, 177–178) mukaan toimintaa verkossa voidaan pitää merkittävänä osana ihmisten sosiaalisen toiminnan kenttää ja verkossa toimimisen yleistymisen myötä ihmissuhteiden hoito virtuaalitallassa on luontevaa.

Kylässä ollaan kiinnostuneita uusista kyläläisistä ja etenkin lapsiperheiden saamiseksi on tehty kovasti talkootöitä. Uudet kyläläiset eivät kuitenkaan ole aina kokeneet päässeensä yhteisöön mukaan ja heistä saattaa tuntua, että heihin suhtaudu-

taan epäluuloisesti. Olisiko se niin, että uusilta asukkailta odotetaan vain tukea koulun säilymiseen lapsien lisääntymisen myötä. Jos tulijoilla ei ole juuria tai sukulaissuhdetta ennestään kylään täytyy ”olemisen oikeus” tavallaan hankkia jollain muulla tavalla, kuten asumalla riittävän pitkään kylässä. Kyläyhdistyksillä on varmasti toiminnassaan kehitettävää tutustuttaessaan uusia kyläläisiä entisiin asukaisiin ja saadakseen heitä mukaan vapaaehtoiseen toimintaan, myös vaikuttamaan kylän asioihin. Kuulluksi tuleminen ja mielipiteiden huomioiminen olisikin tärkeää yhteisöllisyyden kokemiseksi. Hyypän (2002, 26) mukaan tunne yhteisöön kuulumisesta on ihmiselle merkityksellinen. Sen myötä tulee sisäistä turvallisuuden tunnetta ja mahdollisuus samaistua muihin. Itsetunnolle on tärkeää kokea myös itse antavansa yhteisölle jotain.

Kyläläisten sosiaaliset kontaktit ja erilaiset yhteisöt ovat nykypäivänä yhä enemmän kylän ulkopuolella. Työt, harrastukset, sukulaiset ja ystävät tuovat mukanaan kylän ulkopuolisia sosiaalisia verkostoja, niistä on tullut entistä tärkeämpiä. Tällä voi olla sellainen surullinen vaikutus, että oman kylän asiat eivät ole enää niinkään merkityksellisiä. Nykypäivänä kyläyhteisö tavallaan antaa asujalleen puitteet asua ja elää haluamallaan tavalla. Hän voi olla aktiivisesti yhteisessä toiminnassa mukana ja kokea yhteisöllisyyttä ympärillään. Toisaalta tämän päivän kyläyhteisössä on vapaus elää myös osallistumatta mihinkään yhteiseen ja elellä aivan omassa rauhassa.

Yhteisöllisyys koettiin kylässä tutkimuksen perusteella hyvin monella tavalla ja tasolla. Joku osallistui aktiivisesti monenlaiseen yhteiseen toimintaan ja koki sen myötä elävänsä yhteisöllistä elämää. Jollekin toiselle sen sijaan riitti yhteisöllisyyden kokemiseksi tieto ja tunne siitä, että kyläyhteisö on hänen käytettävissään tarpeen vaatiessa ja hädän hetkellä. Haastattelujen perusteella voidaan kuitenkin todeta, että yhteisöllisyys koetaan kyläyhteisössä pääasiassa myönteisenä voimavarana. Jonkinlaisia ennakoasenteita toisiaan kohtaan ilmeni kylässä pitkään asuneiden ja sinne myöhemmin muuttaneiden välillä. Tällaiset ennakkokäsitykset on kuitenkin mahdollista murtaa omalla aktiivisella osallistumisella ja suhtautumisella asioihin.

Sosiaalinen pääoma. Toinen tutkimuskysymys oli, millaiseksi kylän asukkaat kokevat olonsa kylässä? Sosiaalinen pääoma käsitteenä tunnettiin melko huonosti.

Tutkittavan aineiston perusteella kylästä löytyy kuitenkin paljon käsitteen taustalla vaikuttavia asioita kuten luottamusta, toistensa tuntemista ja naapuriapua. Tutkimusaineistoni perusteella kaikki auttavat naapureitaan vilpittömästi, kantavat vastuuta ja pitävät huolta toisistaan. Kyläläisille on tärkeää, että he pystyvät luottamaan asuinyhteisönsä jäseniin ja tarvittaessa saavat tukea muilta asuinyhteisön jäseniltä. Heillä oli tunne siitä, että tarvittaessa saa apua naapureilta, ja se luo turvallisuuden tunnetta. Kynnys avun kysymiseen vaikuttaisi olevan kuitenkin korkeampi kuin oman työpanoksen antaminen tarvitsijalle. Itse yritetään pärjätä viimeiseen asti.

Aktiivinen luottamuksellinen naapuruus voi Hyypän (2002, 150) mukaan jopa estää ja kontrolloida väkivaltaa ja rikollisuutta, naapurin valvovan silmän tarkkaillessa kotiamme kun olemme poissa. Sellainen kuuluu asiaan kyläyhteisössä, jossa rikollisuutta ei esiinny ja ulko-ovet pidetään yhä lukitsematta. Myös kyläläisten vastuksista kävi ilmi, että ulko-ovia pidetään edelleen päivisin auki. Nykyaikaan liitetään kyllä erilaisia uhkakuvia, mutta niiden ajatellaan tulevan kyläyhteisön ulkopuolelta. Tästä johtuen naapurien pihamaata seurataan heidän poissa ollessaan ja kylän raitilla kaikenlainen normaalista poikkeava herättää huomion. Tällainen luo turvallisuuden tunnetta ja kertoo asukkaiden kiinnostuksesta kyläyhteisöä ja toisia kyläläisiä kohtaan. Siinä on merkkejä myös Ruuskasen (2002, 21) esiin tuomasta luottamuksen rajautumisesta tuttuihin ja lähipiiriin. Yhteisön ulkopuolisiin ja käyttäytymistavoiltaan erilaisiin saatetaan suhtautua hieman epäluuloisestikin. Kyläläisten keskuudessa tämä voi aluksi heijastua myös suhtautumisessa muualta kylään muuttaviin vieraisiin ihmisiin, joilla ei ole juuria tai aikaisempia yhteyksiä kylään.

Kyläläiset tuntevat toisiaan hyvin. Alkuperäiset ja pitkään kylässä asuneet ihmiset tuntevat toisensa parhaiten ja tietävät kylän historiaa. Heidän sosiaaliset verkostonsa kylässä olivat laajempia kuin vähemmän aikaa siellä asuneiden, joiden verkostot ovat enemmän kylän ulkopuolella. Viime vuosina on muuttanut paljon uusia asukkaita, jotka eivät ole vielä tulleet isommalle joukolle tutuiksi. Kaikki ovat kiinnostuneita uusista asukkaista ja haluaisivat tietää heistä ainakin jotain. Toistensa tunteminen lisää asuinviihtyvyyttä, eikä tutkimuksessa käynyt ilmi häiritseväksi koettua uteliaisuutta. Luottamus syntyy kun tuntee toisia ja tietää kuinka yhteisössä toimitaan. Kylällä vastaanotulijaa tervehditään ja hänet huomioidaan. Lapsetkin

olivat oppineet tavan viimeistään kouluikäisinä. Pehkosen (2005, 101) tutkimuksen tulokset ovat samansuuntaisia. Toisten tuntemista ja tuttuutta pidetään pääasiassa hyvänä asiana, koska se helpottaa asioiden hoitoa ja lisää turvallisuutta. Tunteminen saatetaan kokea myös välttämättömänä pahana. Pienessä kylässä tuntemattomana pysyminen on lähes mahdotonta. Kyläläisten keskinäinen tervehtiminen on toivottu ja hyväksyttävä käytäntö. Toisen huomioimatta jättämistä voidaan pitää jopa huonona ja moitittavana käyttäytymisenä.

Kyläileminen kyläläisten kesken on selvästi vähentynyt entisajoista. Kaikki kertoivat kuitenkin kaipaavansa aktiivisempaa kyläilykulttuuria. Toisaalta, vaikka tulosten perusteella kyläily on vähäistä, sain vaikutelman siitä, että kaikki kyläilivät jonkun verran. Esteeksi omalle kyläilylle nähtiin kiireinen arki, ja toivottiin toisten olevan itseään aktiivisempia.

Yhteistoiminta. Kolmas tutkimuskysymys koski kyläläisten yhteistoimintaa. Hyyppän (2005, 18) tutkimuksen perusteella vapaaehtoinen ja vapaa-ajalla tapahtuva harrastustoiminta synnyttää elämää pidentävää sosiaalista pääomaa. Vapaaehtoisen puuhastelun ja toimimisen vapaaehtoisessa järjestössä voidaan liittää hyvään terveyteen. Haastatteluiden mukaan Nopankyläläiset ovat aktiivisia osallistumaan tällaiseen vapaaehtoiseen toimintaan. Haastateltavistakin jokainen kuului, tai halusi lähiaikoina liittyä johonkin järjestötoimintaan. Kylätoiminnalla kylässä onkin pitkät perinteet. Se on jatkunut erilaisten yhdistysten muodossa keskeytyksettä jo vuosikymmenet. Paikalliset yhdistykset ovat kylässä yhteistoiminnan ja yhteisöllisyyden avain. Niissä kyläläiset voivat osallistua aktiiviseen toimintaan.

Huomattavaa on kyläläisten määrätietoinen toiminta uusien kyläläisten ja lapsiperheiden saamiseksi kylään. Keskeistä tällaiselle toiminnalle on ”yhteen hiileen puhaltaminen”, sillä jokaisella on sama yhteinen tavoite, kyläkoulun säilyminen. Kylässä on talkootoiminta muutenkin aktiivista. Haastateltavistakin jokainen oli osallistunut johonkin talkootoimintaan viimeisen vuoden aikana. Hyyppä (2002, 187) toteaa talkoiden olevan yhteiseksi hyväksi ja edistävän kansalaisverkostojen muodostumista. Tällaisissa kokoontumisissa oudoista ihmisistä voi tulla tuttavias ja oma vuorovaikutusverkosto laajenee.

Aitoja kyläläisten keskinäisiä kohtaamisia tapahtuu erilaisissa järjestetyissä tilaisuuksissa. Tällaisia tapahtumia ja tilaisuuksia kylässä järjestetäänkin säännöllisesti ja niissä kokoontuu entisiä ja nykyisiä kyläläisiä. Yhteisten kokoontumisten ja yhteisöllisyyden keskuksia näyttävät olevan kylätalo ja kyläkoulu. Niissä tapahtuu suurin osa yhteisistä kokoontumisista ja yhteistapahtumista. Kokoontumispaikka ja erilaiset tilaisuudet mahdollistavat kyläläisten vuorovaikutuksen ja niiden merkitys korostuu kyläilemisen vähennyttyä. Osallistuminen koettiin enimmäkseen positiivisena ja mielihyvää tuottavana asiana.

Tutkimusta tehdessä mietin kunnan vastuuta järjestää kylille mahdollisuuksia kokoontumiseen ja vuorovaikutuksen ylläpitämiseen. Nopankylässä yhdistykset ovat itse joutuneet hankkimaan liikuntapaikkoja ja tiloja kokoontumiselle, ollen myös vastuussa niiden taloudesta, kunnossapidosta ja avustusanomuksista. Toisaalta se, että joudutaan itse tekemään töitä yhteisen hyvinvoinnin eteen, lisää yhteistointia, jonka myötä tulee yhteisöllisyyttä ja sosiaalista pääomaa. Kunnissa kannattaisi huomioida yhteisöllisyyden merkitys asukkaiden viihtyvyydessä. Aktiiviset sivukylät voivat olla tulevaisuudessa entistä enemmän valttikortteja mainostettaessa kuntaa laajemmalle.

Kaiken kaikkiaan yhteisöllisyydellä näyttää olevan suuri merkitys Nopankylän asukkaiden asuinviihtyvyydessä. Yhteenkuuluvuuden tunne syntyy yhteisen tekemisen lisäksi jaetusta kulttuurista, arvomaailmasta ja historiasta. Yhteisöllisyyteen uskotaan tulevaisuudessakin, vaikka kiireen, kylän ulkopuolisten sosiaalisten verkostojen lisääntymisen ja kyläkoulun mahdollisen loppumisen ajatellaan vähentävän sitä. Haasteena yhdistyksillä on saada uudet asukkaat mukaan yhteiseen toimintaan ja tuntemaan itsensä tasavertaisiksi kyläyhteisön jäseniksi. Toivottavasti tämä opinnäytetyö herättää ajatuksia ja on siten mukana kehittämässä kyläläisten välistä yhteisöllisyyttä.

9 POHDINTA

Opinnäytetyön tekeminen on ollut lähes vuoden mittainen mielenkiintoinen prosessi, ollen opettava ja välillä vaativakin. Aiheena yhteisöllisyys kiinnostaa minua ja tutkimuskohteen selkiytyttyä oli mielekästä ryhtyä työhön. Omien henkilökohtaisten kokemusten johdosta tuntui luonnolliselta ryhtyä tutkimaan yhteisöllisyyttä kyläyhteisössä. Kirjallisuuteen perehtymisen ja teorian ymmärtämisen koin tutkimuksen onnistumisen kannalta tärkeäksi. Teorian sisäistäminen tuntui helpolta, kun olin itse konkreettisesti elänyt kirjoissa vastaantulevia asioita. Koin haasteeksi sen, etten antaisi omien olettamusten ja kokemusteni ohjailta tutkimusta ja vaikuttaa sen tuloksiin. Pyrin tietoisesti noudattamaan tieteellisen objektiivisuuden periaatteita, mutta siitä huolimatta tämän tutkimuksen sisältöön ovat saattaneet jonkin verran vaikuttaa omat tunteeni kylää ja kyläläisiä kohtaan.

Nopankylällä pienenä yhteisönä on varmasti olemassa omia erityispiirteitä, jotka erottavat sen muista kylistä, eikä kaikkia sen ominaisuuksia voi yleistää kaikkiin kyliin. On kuitenkin paljon yleispäteviä yhteisöllisiä ominaisuuksia, jotka ovat mielenkiintoisempia tämän tutkimuksen kannalta. Prosessi on opettanut minua löytämään ja erottamaan tutkimuksen kannalta oleellisen tiedon. Päästessäni tutkimukseen sisälle olisin voinut jatkaa sen työstämistä vaikka kuinka pitkälle. Työn aika-aulutus ei ihan onnistunut aluksi suunnittelemani tavalla, mutta olen tyytyväinen työn lopputulokseen. Opin prosessimaisen kirjoittamisen, eli teksti muokkaantui ja täydentyi kokoajan. Kvalitatiivinen lähestymistapa ja teemahaastattelu tutkimusaineiston keruussa olivat heti alussa selviä valintoja, koska halusin päästä kasvokkain tutkittavien kanssa. Jos lähtisin vielä tutkimaan aihetta lisää, tekisin myös havainnoivaa osallistumista. Pieni kyläkoulu ansaitsisi kokonaan oman tutkimuksensa. Olisi mukava selvittää, miten lapset kokevat tiiviin kouluyhteisön, jossa kaikki tuntevat toisensa, myös vanhemmat.

Tämä työ on vienyt minun ammatillista osaamistani eteenpäin. Sosionomin (AMK) työn kannalta on oleellista ymmärtää ihmisen arkea ja siihen liittyviä haasteita ja mahdollisuuksia. Tämän vuoksi yhteisöllisyyden merkityksen ymmärtäminen ja yhteisöllinen osaaminen ovatkin tärkeitä osa-alueita sosiaalialan työssä. Tutkinnon kompetenssien (Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto 2012.) mukaan sosionomin (AMK) tuleekin nähdä jokainen ihminen ainutkertaisena yksilönä, edistää

tasa-arvoa ja suvaitsevaisuutta sekä pyrkiä ehkäisemään huono-osaisuutta niin yksilön, yhteisön kuin yhteiskunnan näkökulmasta. Myös asiakkaan osallisuuden tukeminen eri elämäntilanteissa sekä turvaverkostojen toiminnan edistäminen ovat esimerkkejä sosionomin (AMK) ammattiosaamisesta.

Oma oletukseni siitä, että kyläyhteisöömme otetaan muualta muuttavat avosylin vastaan, on nyt hieman muuttunut. Uuden asukkaan täytyy jollain tavalla todistaa kuuluvansa yhteisöön, jos hänellä ei ole aikaisempia siteitä kylään. ”Olemisen oikeus” saadaan vuosien asumisen jälkeen, jos toimii yhteisön hyväksymällä tavalla. Oma aktiivisuus on myös ratkaisevaa yhteisön ytimeen pääsemiseksi. Tutkimuksen myötä olen miettinyt myös itseäni ja omaa suhtautumistani muihin kyläläisiin. Millaisen eron teen itse alkuperäisen ja muualta muuttavan asukkaan välille? Tutkimusta tehdessäni pohdin myös, miten iso joukko kyläläisistä kokee yhteisöllisyyttä, kun kaikki eivät sitä koe. Onko yhteisöllisyyttä tuntevien kyläläisten mahdollista välittää toisillekin hyvää oloa, vai kokeeko osa aina jäävänsä yhteisön ulkopuolelle?

Nopankylän asukkaiden kyläidentiteetti on vahvaa, mikä edesauttaa yhteisöllisyyden säilymistä kylässä jatkossakin. Mielestäni kyläkoulun mahdollisen loppumisen tulevaisuudessa ei tarvitse merkitä yhteisöllisyyden katoamista, vaan se saisi kenties uusia erilaisia muotoja. Jatkossakin kylässä asutaan ja lapset voivat käydä koulua. Ehkä heidät kuljetetaan jonnekin kauemmas, mutta koulumatka on tällöin turvallisempi, kuin pyöräillä pimeillä teillä. Koulun ovien sulkeminen aiheuttaisi varmasti joksikin aikaa surua ja hämmennystä, mutta se olisi kyläläisiä yhdistävä asia, ja pian huomattaisiin elämän jatkuvan kuten tähänkin asti.

Aloittaessani opinnäytetyötä en vielä tiennyt, miten tärkeäksi se itselleni muotoutuu. Oma kiintymykseni tähän pieneen sinnikkääseen syrjäkylään, sen ihmisiin ja maisemiin, on syventynyt entisestään tämän työn myötä. Mitä pidemmälle työ eteni, sen suuremmaksi kasvoi into sen tekemiseen. Minulle oli tärkeää, että sain jakaa siihen liittyviä ajatuksia ja tunteja läheisteni kanssa. He ovat kannustaneet ja jaksaneet kuunnella kulloinkin pinnalla olleita ajatuksia, riippumatta niiden erityisestä kiinnostavuudesta kuulijan kannalta. Jatkossa koetan keksiä muitakin puheenaiheita.

LÄHTEET

- Bauman, Z. 2001 *Community. Seeking Safety in an Insecure World*. Cambridge: Polity.
- Bourdieu, P. 1999. *Site Effects*. Teoksessa: P. Bourdieu ym. *The Weight of the World. Social Suffering in Contemporary Society*. Cambridge: Polity Press.
- Bruhn, J.G. 2005. *Sociology of community connections*. NewYork: Springer.
- Burt, R. 2004. *Brokeage and Closure-Introduction to Social Capital*. Oxford: Oxford University Press.
- Chambers, D. 2006. *New social ties. Contemporary Connections in a fragmented Society*. London: Palgrave.
- Coleman, J. S. 1988. *Social Capital in the Creation of Human Capital*. *American Journal of Sociology*. Volume 94, 95-120.
- Coleman, J.S. 1990. *Foundations of Social Theory*. Cambridge: Belknap Press of Harvard University Press.
- Ellonen, N. 2008. *Kasvuyhteisö nuoren turvana*. Tampereen yliopisto. Sosiaalipoliitiikan ja sosiaalityön laitos. Akateeminen väitöskirja.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Grönfors, M. 2011. *Laadullisen tutkimuksen kenttätymenetelmät*.
- Haapamäki, J., Kaipio, K., Keskinen, S., Uusitalo, I. & Kuoksa, M. 2000. *Yhteisökasvattaa. Päivähoito oppimis- ja kasvatusyhteisönä*. Helsinki: Tammi.
- Hautamäki, A. 2005. *Johdanto*. Teoksessa: A. Hautamäki, T. Lehtonen, J. Sihvola, I. Tuomi, H. Vaaranen, & S. Veijola. *Yhteisöllisyyden paluu*. Helsinki: Gaudeamus, 7-13.
- Heinonen, U. 2008. *Sähköinen yhteisöllisyys: kokemuksia vapaa-ajan, työn ja koulutuksen yhteisöistä verkoissa*. [Verkojulkaisu]. Turku: Turun yliopiston kaupakorkeakoulu. Porin yksikkö. [Viitattu 10.1.2014]. Akateeminen väitöskirja. Saatavana: <http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/39380/diss2008heinonen.pdf?sequence>
- Heikkilä, M., Rintala, T., Airio, I. & Kainulainen, S. 2002. *Hyvinvointi ja tulevaisuus maalla ja kaupungissa*. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus.
- Helmiö, S. 2010. *Yhteisöllisyys nuorten ehkäisevässä päihdetyössä*. [Verkojulkaisu]. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu. Kansalaistoiminta ja nuorisotyö. [Viitattu 16.3.2013]. Opinnäytetyö. Saatavana: https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/15329/Helmiö_Susanna.pdf?sequence=1

- Herranen, J. & Kivijärvi, A. 2009. Monikulttuurinen yhteisöllisyys: Yhteyden ehdot ja tilat. Teoksessa: K. Filander & M. Vanhalakka-Ruoho (toim.) Yhteisöllisyys liikkeessä. Jyväskylä: Kansanvalistusseura, 159–186.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15.uud. p. Helsinki: Tammi.
- Holmila, M. 2001. Kylä kaupungistuvassa yhteiskunnassa. Helsinki: Suomen kirjallisuuden seura.
- Hyyppä, M. T. 2002. Elinvoimaa yhteisöstä. Sosiaalinen pääoma ja terveys. Jyväskylä: PS- kustannus.
- Hyyppä, M. T. 2005. Me-hengen mahti. Helsinki: Otava.
- Hyväri, S. 2008. Paikkasidos elämäntavassa ja elämänkulussa-Maaseutu ja kaupunki yhden ikäryhmän kokemana. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Isakka, L. & Alanen, A. 2006. Kotimaista ja kansainvälistä taustaa. Teoksessa: L. Isakka (toim.) Sosiaalinen pääoma Suomessa. Helsinki: Tilastokeskuksen julkaisu.
- Ilmajoen Nopankylä. - Suomen suurin hevosajokalu-käsikoti-teollisuus. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Kurikka: Jari Laurila. [Viitattu 19.11.2013]. Saatavana: <http://jarinhotelli.blogspot.fi/2013/08/ilmajoki.html>
- Ilmonen, K. 2002. Luottamus paikallisiin instituutioihin ja sosiaalisiin verkostoihin. Teoksessa: P. Ruuskanen (toim.) Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi. Jyväskylä: PS-kustannus, 136–159.
- Jokinen, K. 2002. Terve elämä tämänhetkisyiden kulttuurissa. Kivaa ja kevyttä. Teoksessa: P. Ruuskanen (toim.) Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi. Jyväskylä: PS-kustannus, 60–75.
- Julkunen, R. & Niemi, R. 2002. Mihin luotamme, kun luotamme hyvinvointivaltioon? Yleistynyt luottavaisuus. Teoksessa: P. Ruuskanen (toim.) Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi. Jyväskylä: PS-kustannus, 161–180.
- Kuisma, J. & Peltonen, T. 2002. Kyläsuunnittelun opas – Miten kehitämme ja kaa-voitamme kyläämme 2000-luvulla. Porvoo: PS- kustannus.
- Lehtonen, H. 1990. Yhteisö. Tampere: Vastapaino.
- Lin, N. 2001. Social capital. A Theory of Social Structure and Action. Cambridge: Cambridge University Press.
- Loppi, M. 2012. Kylästä kotoosin, oikiasta vanhaalaija maalaaskylästä. Kyläkööri, 12.

- Mitä yhteisöllisyys on? Ei päiväystä. [Verkkosivusto]. Helsinki: THL. [Viitattu: 18.11.2013]. Saatavana: http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/tyon/periaatteet/yhteisollisyys
- Möttönen, S. 2002. Kunnat, järjestöt ja paikalliset verkostot. Luottamus ja kommunikaatio paikallisissa verkostoissa. Teoksessa: P. Ruuskanen (toim.) Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi. Jyväskylä: PS-kustannus, 112–135.
- Nivala, E. 2008. Kansalaiskasvatus globaalin ajan hyvinvointiyhteiskunnassa. Kansalaiskasvatuksen sosiaalipedagoginen teoriakehitys. Kuopio: Snellman-instituutin A-sarja 24.
- Nopankylän kyläsuunnitelma 2009. Nopankylän kyläseura ry.
- Noppa, M. Puheenjohtaja. Nopankylän kyläseura ry. Haastattelu 29.10.2013.
- Paasivaara, L. & Nikkilä, J. 2010. Yhteisöllisyydestä työhyvinvointia. Helsinki: Kirjapaja.
- Pehkonen, A. 2005. Kylä kutsuu... Helsingin yliopisto. Valtiotieteellinen tiedekunta. Akateeminen väitöskirja.
- Putnam, R.D. 2000. Bowling Alone. The collapse and Revival of American Community. New York: Simon & Schuster.
- Rose, N. 2001. Community, Citizenship and the Third Way. Teoksessa: D. Meredith & J. Minson (toim.) Citizenship and Cultural Policy. London: Sage, 1-17.
- Ruuskanen, P. 2002. Sosiaalinen pääoma hyvinvointipoliittisessa keskustelussa. Johdanto. Teoksessa: P. Ruuskanen (toim.) Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi. Jyväskylä: PS-kustannus, 5-27.
- Ruuskanen, P. 2002. Sosiaalinen pääoma hyvinvointipoliittisessa keskustelussa. Luottamus ja hyvinvointi. Teoksessa: P. Ruuskanen (toim.) Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi. Jyväskylä: PS-kustannus, 5-27.
- Ruuskanen, P. 2002. Sosiaalinen pääoma hyvinvointipoliittisessa keskustelussa. Sosiaalinen pääoma- menestyksen vai syrjäytymisen resurssi? Teoksessa: P. Ruuskanen (toim.) Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi. Jyväskylä: PS-kustannus, 5-27.
- Ruuskanen, P. 2002. Sosiaalinen pääoma hyvinvointipoliittisessa keskustelussa. Mureneeko sosiaalinen pääoma? Teoksessa: P. Ruuskanen (toim.) Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi. Jyväskylä: PS-kustannus, 5-27.
- Ruuskanen, P. 2002. Sosiaalinen pääoma hyvinvointipoliittisessa keskustelussa. Sosiaalinen pääoma sisäpiirin solidaarisuutena. Teoksessa: P. Ruuskanen (toim.) Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi. Jyväskylä: PS-kustannus, 5-27.
- Räsänen, P. 2012. Kylien turvallisuus on tärkeä osa kuntien turvallisuutta. [Verkkosivu]. [Viitattu 9.1.2013]. Saatavana: http://www.intermin.fi/fi/ajankohtaista/uutiset/1/1/ministeri_rasanen_kylien_turvallisuus_on_tarkea_osa_kunnan_turvallisuutta_2

- Saari, J. 2010. Yksinäisten yhteiskunta. Helsinki: WSOY pro Oy.
- Saaristo, K. & Jokinen, K. 2004. Sosiologia. Helsinki: WSOY.
- Saastamoinen, M. 2009. Aikalaiskustelua yhteisöllisyydestä. Teoksessa: K. Filander & M. Vanhalakka-Ruoho (toim.) Yhteisöllisyys liikkeessä. Jyväskylä: Kansanvalistusseura, 33–66.
- Salminen, P. 2005. Yhdessä kasvattamaan. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto. Päivitetty 28.8.2012. [Verkkosivu]. Helsinki: Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto. [Viitattu 9.1.2013]. Saatavana: http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/sosiaalialanamkverkosto/sosiaaliala_ammattikorkeakouluissa/sosionomi_amm_tutkinto/
- Tapaninen, A., Kauppinen, T., Kivinen, K., Kotilainen, H., Kurenniemi, M. & Pajukoski, M. 2002. Ympäristö ja hyvinvointi. Helsinki: WSOY.
- Terveys 2015-kansanterveysohjelma. 2012. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. [Viitattu 9.1.2013]. Saatavana: http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=42733&name=DLFE-6215.pdf
- Tuomi, I. 2005. Yhteisöllisyyden paluu tietoyhteiskuntaan. Yhteisöllisyyden olemus. Teoksessa: A. Hautamäki, T. Lehtonen, J. Sihvola, I. Tuomi, H. Vaaranen, & S. Veijola. Yhteisöllisyyden paluu. Helsinki: Gaudeamus, 132–162.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Uusitalo, H. 1991. Tiede, tutkimus ja tutkielama. Johdatus tutkielman maailmaan. Juva: WSOY.
- Vanhalakka-Ruoho, M. & Filander, K. 2009. Matkan opetukset. Teoksessa: K. Filander & M. Vanhalakka-Ruoho (toim.) Yhteisöllisyys liikkeessä. Jyväskylä: Kansanvalistusseura, 375–386.
- Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Väljärvi, J. 2014. Heikkenevä lukutaito saattaa uhata eurooppalaista hyvinvointia. Ilkka-lehti (19.1.2014), 6.
- Yhteisöllisyyttä ja kumppanuutta. 2008. [Verkkolehtiartikkeli]. Vanhustenhuollon Uudet Tuulet (6), 4-6. Helsinki: Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto ry. [Viitattu 25.11.2013]. Saatavana: http://www.valli.fi/pdf/Uudet_tuulet_62008.pdf

LIITTEET

LIITE 1. SAATEKIRJE KYLÄLÄISILLE

Hei Nopankyläläinen!

Opiskelen sosionomiksi Seinäjoen ammattikorkeakoulussa. Aion valmistua joulukuussa -13. Teen opinnäytetyötä aiheesta yhteisöllisyys kyläyhteisössä. Haluan selvittää miten asukkaat kokevat kyläläisten välisen yhteisöllisyyden ja yhdessä toimimisen. Ollaanko nykypäivänä kiinnostuneita asuinyhteisön ja kyläläisten yhteisistä asioista, autetaanko naapuria tarvittaessa ja onko kyläläisten kesken luottamusta.

Tarvitsisin opinnäytetyötäni varten haastateltaviksi aikuisia miehiä ja naisia, jotka ovat asuneet kylässä joko pidempään tai vasta jonkun vuoden. Haastattelun vastaukset käsittelem anonyymisti, eikä ketään yksittäistä vastaajaa voida tunnistaa. Haastatteluun suostuminen itsessään toimii sopimuksena, joka antaa minulle oikeuden käyttää vastauksia opinnäytetyössä. Haastatteluun menee aikaa puolesta tunnista tuntiin.

Jos olet kiinnostunut tulemaan haastateltavaksi, ota rohkeasti yhteyttä!

- Yhteydenottoasi odotellen

Sarianne Mylläri

LIITE 2. TEEMAHAASTATTELURUNKO

Perustiedot

- Oletko mies vai nainen?
- Oletko iältäsi nuori aikuinen, keski-ikäinen, seniori-ikäinen tai ikäihminen?
- Millainen perhe sinulla on vai asutko yksin?
- kuinka kauan olet asunut Nopankylässä?
- Oletko ajatellut joskus muuttoa kylästä pois?
- Ellet ole alkuperäinen nopankyläläinen, niin miten päädyit kylän asukkaaksi?
- Oletko huomannut mitään eroa aikaisempaan asuinpaikkaan yhteisöllisyydessä?

Yhteisöllisyys

- Millainen yhteisö Nopankylä on?
- Tunnetko kuuluvasi kylän yhteisön jäseneksi?
- Millä tavalla yhteisöllisyys kyläyhteisössäsi näkyy?
- Ellei sitä ole, mistä se voisi johtua? Mikä sitä vähentää?
- Mikä voisi olla yhteishenkeä lisäävä tai vahvistava tekijä kylässä?
- Huolestuttaako sinua yhteisöllisyyden tulevaisuus?
- Miten olet miettinyt aikaisemmin yhteisöllisyyttä ja kotikylääsi?

Sosiaalinen pääoma

- Tunnetko naapurit/ kyläläiset? Millainen merkitys tuntemisella on, vai onko sillä merkitystä? Häiritseekö se?
- Käykö teillä naapureita/ kyläläisiä kylässä tai käytkö itse vierailulla?
- Voitko luottaa naapurien/ kyläläisten apuun tarvittaessa?
- Tarjoatko itse apua jos sitä kysytään tai ilmenee tarvetta?
- Koetko olosi kylässä turvalliseksi?

Yhteistoiminta

- Järjestetäänkö kylässä yhteistoimintaa? Jos järjestetään, niin millaista?
- Millaisia puitteita kylästä löytyy yhteistoiminnalle?
- Osallistutko järjestettyyn yhteistoimintaan/ tapahtumiin?
- Osallistutko johonkin vapaaehtoiseen talkootyöhön tai järjestötoimintaan?
- Miten koet erilaisiin ryhmiin pääsemisen ja mukanaolon?
- Ellet osallistu, mikä siihen voisi olla syynä?
- Jos osallistut, koetko sen lisäävän omaa hyvinvointiasi?